

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Rasově motivovaný extremismus, jeho
projevy a vnímání žáky druhého stupně
základních škol

Vypracoval: Tomáš Dvořák
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Procházka Ph.D

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. 4. 2019

.....

Tomáš Dvořák

Poděkování

Tímto bych chtěl velice poděkovat vedoucímu práce panu PhDr. Miroslavu Procházkovi PhD., za ochotu a profesionální přístup při tvorbě této práce.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je rasově motivovaný extremismus, jeho vnímání a projevy žáky druhého stupně základních škol. V teoretické části práce jsou definovány pojmy radikalizace a extremismu, které jsou závažnými a nebezpečnými sociálně patologickými jevy. Následně je vysvětlena typologie extremismu, jeho nejznámější formy a další důležité pojmy, které se extremismu týkají. Dalším významným pojmem vysvětleným v teoretické části práce, je rasově motivovaný extremismus, který je vypjatou formou extremismu. Uvádím zde jeho důsledky a možné preventivní aktivity.

Empirická část práce se zabývá srovnáním zjištěných skutečností z části teoretické, s výsledky empirického šetření, které proběhlo dotazníkovou metodou. Zájmovou skupinou respondentů byli žáci 6. a 7. ročníků Základní školy a Gymnázia Vodňany. Závěr praktické části se zabývá analýzou preventivních programů na národní a lokální úrovni.

Klíčová slova

extremismus, rasově motivovaný extremismus, radikalizace, rasismus, prevence

Abstract

The subject of this bachelor's thesis is racially-motivated extremism, how it is perceived and expressed by students of lower secondary school. The theoretical part of the thesis defines radicalization and extremism both being serious and dangerous socially-pathological phenomenon. Further, the extremism typology is explained as well as its main forms and other important terms connected to extremism. Another important term described in the theoretical part of my thesis is racially motivated extremism, which is the extreme form of extremism. Its consequences and possible preventive measures are mentioned here.

The empirical part of my thesis compares facts established in the theoretical part with the results of empirical research, realized by questionnaire survey. The respondent group consisted of sixth and seventh grade students in both Vodňany Elementary School and Vodňany Grammar School. Finally, the empirical part analyses nation-wide and local preventive programs.

Key words

extremism, racially-motivated extremism, radicalization, racism, prevention

Obsah

Úvod.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. Vymezení hlavních pojmů	10
1.1 Pojem radikalizace	10
1.2 Pojem extremismus	11
2. Typologie extremismu.....	13
2.1 Pravicový extremismus	13
2.2 Levicový extremismus	13
2.3 Náboženský extremismus.....	13
2.4 Environmentální, etnický a regionalistický extremismus	14
3. Charakteristika základních forem extremismu	14
3.1 Právce a levice.....	14
3.2 Krajní pravice	14
3.3 Krajní levice	15
3.4 Náboženský extremismus.....	15
3.5 Islamismus.....	16
3.5.1 Rozdíl mezi islámem a islamismem.....	16
3.6 Terorismus.....	17
3.6.1 Cíle a metody terorismu	17
4. Vymezení a současnost extremismu v České republice	19
4.1 Současný pravicový extremismus v České republice.....	19
4.2 Současný levicový extremismus v České republice.....	20
4.3 Současný náboženský extremismus v České republice.....	20
5. Rasismus	21
5.1 Vznik a historie rasismu	21
5.2 Charakteristika pojmů rasismu	22
5.2.1 Rasa	22
5.2.2 Etnikum	22
5.2.3 Národ	23
5.3 Důsledky rasismu	23
5.3.1 Rasová diskriminace	23
5.3.2 Rasové násilí	24
5.3.3 Rasové předsudky	24
5.3.4 Xenofobie	25

6.	Rasově motivovaný extremismus.....	26
6.1	Způsoby a formy rasově motivovaného extremismu	26
6.2	Verbální forma	28
6.3	Grafická forma	29
6.4	Násilná forma	30
6.4.1	Násilný útok	30
6.4.2	Psychické násilí a manipulace	31
7.	Preventivní aktivity v boji proti extremismu	32
8.	Analýza preventivních programů.....	35
8.1	Cíl analýzy.....	35
8.2	Druhy prevence	35
8.2.1	Primární prevence	35
8.2.2	Sekundární prevence	35
8.2.3	Terciální prevence	36
8.3	Prevence a boj proti rasismu, extremismu a xenofobii v Evropě.....	36
8.4	Prevence a boj proti rasismu, extremismu, xenofobii v ČR.....	38
8.5	Preventivní programy a preventivní opatření města Vodňany	42
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
9.	Metodologie a charakteristika výzkumu.....	45
9.1	Preventivní programy ZŠ a Gymnázia Vodňany	46
9.2	Výzkumné předpoklady	48
10.	Výsledky empirického šetření	50
11.	Diskuse k výzkumným předpokladům.....	70
11.1	Diskuze	75
	Závěr.....	77
	Seznam použitých zdrojů.....	79
	Seznam grafů a tabulek	83
	Přílohy	85

„To, co je na extremistech zavrženíhodné, není ani tak jejich extremismus, jako intolerance a bezohlednost vůči ostatním.“

B. F. Kennedy

Úvod

Rasově motivovaný extremismus je společensky velmi nebezpečné chování, které je páčáno formou verbální, fyzickou a grafickou. Tyto metody útočí na základní lidská práva osob.

S pojmem rasismu a rasově motivovaného extremismu se společnost potýká již od počátku bytí. Ve dvacátém století tato situace vyústila v opravdu extrémní formy rasismu a diskriminace, a to převážně druhou světovou válkou. V dnešním jednadvacátém století se tato problematika začíná velkou měrou přesouvat na různé sociální sítě, internetové prohlížeče a webové stránky, kde jsou šířeny nenávistné texty a radikální názory rasisticky smýšlejících osob. Pomocí internetu jsou menšiny napadány a rasově motivovaný extremismus se šíří rychleji a snadněji než dříve. Lidské rasy a jejich rozmanitost existovala a vždy existovat bude. Je potřeba si uvědomit, že barva pleti, či jiné náboženské vyznání nedokazuje nadřazenost, nebo podřazenost člověka. Násilí motivované rasismem je nejzávažnější formou rasismu.

Orientace v problematice extremismu je velmi složitá věc a není jednoduché ho pochopit, proto lidé, kteří se s tímto fenoménem setkávají poprvé, mohou mít naprosto neobjektivní a neadekvátní názory a reakce na projevy a formy, které jsou s extremismem spojené. V této práci jsou zkoumaným vzorkem žáci 6. a 7. tříd základní školy, kterým může orientace v této problematice, již v jejich nízkém věku, činit nemalé problémy v jejich osobním životě. Z důvodu dnešních možností přístupu k internetu a na sociální sítě, se již tito mladí respondenti mohou zcela nevědomě dopouštět rasově motivovaného násilí, převážně v grafické podobě, a tím páchat protiprávní jednání. Stačí napsat pouze nenávistný komentář a je již porušován zákon, což si mnohdy mladí lidé nemusí ani uvědomovat.

Práce je rozvržena do teoretické a empirické části. V teoretické části se zabývá extremismem obecně, kdy je nejprve nastíněn pojem radikalizace a poté jsou

představeny všechny možné formy extremismu a následně i způsoby extremistických projevů a jejich důsledky. Dále se pak text práce zaměřuje na pojem rasově motivovaný extremismus, jeho rizikovost, způsoby a formy jeho projevů. Následně jsou nastíněny preventivní aktivity v boji proti extremismu, terorismu a radikalizaci. Poslední kapitolou teoretické části jsou analyzovány preventivní programy na národní a lokální úrovni. Součástí empirické části je provedení průzkumu, který je zaměřen na cílovou skupinu žáků 6. a 7. ročníků Základní školy a Gymnázia Vodňany. Cílem průzkumu je ověřit, jaký má většina respondentů postoj k cizincům a do jaké míry převládají negativní postoje. Dále je cílem práce ověřit, zda respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní. Následně ověřit, jaká je znalostní úroveň respondentů zapojených do výzkumu a jak jsou seznámeni s problematikou rasismu, extremismu a xenofobie a ověřit, zda většina respondentů poprvé o pojmu rasismus slyšela v prostředí školského zařízení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení hlavních pojmů

1.1 Pojem radikalizace

Radikalizace je dlouholetým společenským jevem, který působí jak na jednotlivce, tak skupiny i společnost jako celek a způsobuje určitý posun hodnot, postojů a názorů, od umírněných, přes vyhraněné a extremistické, až po otevřené sklonky k násilí, násilnému jednání či přímo terorismu. (Danics, 2002)

Zatímco extremismus se pohybuje za rámcem právního státu, za radikalismus jsou považovány kritické postoje, které hodlají měnit či zlepšit dané politické poměry, ale nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v jeho ústavním rámci, byť na jeho okraji. (Danics, 2002)

Poměrně výstižně znázorňuje posun názorů a hodnot model Fathali Moghaddama, který radikalizaci vnímá zejména z psychologického hlediska a k popisu jednotlivých fází využívá pyramidu tzv. Moghaddamových schodů. Základním, výchozím prvkem, je určitá skupina nespokojených osob v rámci populace, v širším smyslu politicky angažovaná veřejnost formou politických stran, politických sdružení, registrovaných i neregistrovaných. Další fází je taková skupina či množina osob, která tzv. hledá spravedlnost, avšak nadále akceptuje stát jako celek, respektuje ústavní mechanismy a principy. V další fázi nastává fáze frustrace a frustrovaných osob. V těchto případech je již míra akceptace právního státu poměrně nízká a často je patrná snaha hledání viníka za určitý stav, např. nezaměstnanost, hospodářské výsledky, vzdělání, atp. Další fází je členství v radikální skupině či organizaci, které může mít negativní dopad na další radikalizaci jednotlivce, vede k odmítnutí existence právního státu. Vrcholným prvkem pyramidy či poslední fází je terorismus, definován volně jako přesvědčení o násilném dosažení vlastních cílů. Výhodou uvedeného modelu je, že zároveň jednoduchým způsobem znázorňuje, od jaké fáze lze předpokládat tendenci porušování zákona při činnosti radikalizovaného subjektu. Tím lze tento model využít i jako určitý rámec pro cílené působení projektů a programů proti radikalizaci anebo nástrojů působení proti konkrétním uskupením či jednotlivcům, včetně případných trestně-právních postihů. (Moghaddam, 2005)

Prioritizace skupin a osob dle rizika a míry radikalizace, kterou představují, umožňuje rovněž zkoumat a případně i eliminovat zdroje jejich radikalizace, ať už jsou

v oblasti politické, sociální, ekonomické či jiné. Zástupci ČR se účastní projektu Evropské komise s názvem *Radicalisation Awareness Network (RAN)*, který sdružuje instituce a experty v oblasti radikalizace a boje proti radikalizaci s cílem identifikovat hlavní hrozby, rizika a zdroje radikalizace a zároveň vyvinout a implementovat nástroje na jejich potlačení či zmírnění. Na úrovni ČR není dosud implementován komplexní přístup proti radikalizaci, ačkoliv vlastní projekty jsou provozovány na úrovni jednotlivých ministerstev, např. v rámci vzdělávacích programů, radikalizace ve věznicích anebo v rámci různých projektů Ministerstva vnitra. Na bázi Moghaddanova modelu lze ilustrovat i zájmové spektrum pro působení policejních složek v oblasti extremismu, kdy pozornost by měla být věnována skupinám osob od fáze extremistických hnutí, tedy organizace rizikových shromáždění, utajovaných akcí, zneužívání frustrace, k fázi rekrutace a získávání nových stoupenců, kdy jsou z hlediska celkových postojů patrné prvky požadavku na změnu ústavního zřízení nedemokratickými prostředky. (Moghaddam, 2005)

1.2 Pojem extremismus

Pojem extremismus je považován za problematický převážně proto, že jeho projevy nejsou vždy jasně patrné, jeho obsah není zcela jasný, proto je jeho vymezení a přesné určení v některých případech velmi složité. Jedná se v podstatě o historicky velmi starý jev, který přímo souvisí s náboženskou netolerancí, rasismem, náboženskými válkami a dobýváním cizích území. Lidstvo je extremismem a jeho projevy provázeno již od počátku jeho vývoje. Slovo „extremus“ pocházející z latiny, znamená v překladu „nejkrajnější“. Jsou zde zahrnovány převážně aktivity související s ideologickou motivací. Lidmi je pojem chápán a označován jako nenormální a nebezpečná činnost, která nelze tolerovat. Na pomyslné politické škále je pojem extremismus chápán jako nejvíce vzdálená pozice od politického středu. Vyznačuje se netolerancí k hodnotám demokracie, demokratického státního zřízení, svobody lidského smýšlení a lidských práv. Extremistické projevy útočí na základní demokratické principy a společenské uspořádání. Ideologie a činnosti extremismu jsou v přímém rozporu s ochranou základních lidských práv a svobod člověka a také s uspořádáním demokratického řízení státu. (Kalibová, 2017). Extremistické ideje jsou chápány a prosazovány v podobě nejrůznějších aktérů, a to v podobě jednotlivců, skupin,

politickými režimy, ale také mezinárodními organizacemi. Extremistické skupiny v zemích s demokratickým režimem jsou většinou organizovány několika možnými principy.

- 1) Princip lineární propojenosti – s existencí jednoho vůdce, nebo celé vůdčí struktury, kdy jsou těmto vůdčím elementům podřízeny struktury, které nemají další podřízené složky
- 2) Hierarchický princip – je princip s několika stupňovou strukturou, lokálními buňkami a jasně vymezeným vůdcem, nebo vůdčí skupinou.
- 3) Princip „odporu bez vůdce“ – u tohoto principu neexistuje přímý vůdce a buňky jsou volně propojené, svázané pouze společnými idejemi a cíli. (Matoušek, 2013)

2. Typologie extremismu

Základní formy extremismus se dělí podle obsahu politických ideologií na pravicový, levicový a náboženský. Ostatní formy extremismu se dělí na extremismus environmentální a etnický, či regionalistický. (Chmelík, 2012)

2.1 Pravicový extremismus

Pravicový extremismus je inspirovaný převážně nacionální, rasovou a etnickou záští sympatizující s historickým nacismem a fašismem. S krajní pravicí a s radikálními sympatizanty pravicového extremismu jsou převážně spjaty tyto typy nacionalismu:

- a) **Biologický** – Pojetí národa jako společenství krve, odpovídající fašismu a nacismu.
- b) **Evropské panárijství** – Odpovídá neonacismu.
- c) **Konzervativní integrální nacionalismus** – vlastní národ, který je nadřazený demokracii a humanitě a má absolutní dominanci ve vztahu k menšinám a cizincům.
- d) **Moderní pravicový extremismus** – je zaměřený převážně na obranu kultury a tradice národa, který ostře kritizuje imigrační politiku a je nenávistný vůči neevropským kulturám. (Chmelík, 2012)

2.2 Levicový extremismus

Levicový extremismus je motivován obzvláště historickým komunismem nebo anarchismem, odporem k třídní, sociální a antikulturní společnosti. Levicoví extremisté sympatizují s individuální svobodou. Je kladen důraz na princip rovnosti a snaha rozšířit jej do všech oblastí společenského a kulturního života. (Charvát, 2007)

2.3 Náboženský extremismus

Náboženský extremismus jménem náboženství útočí na nejzákladnější principy lidských práv a demokratických systémů. Náboženský extremismus je v nejkrajnějších případech prosazován za použití násilných prostředků a zbraní. (Chmelík, 2012)

2.4 Environmentální, etnický a regionalistický extremismus

Environmentální extremismus je známý převážně pod pojmem ekologický extremismus. Ekologičtí extrémisté užívají nedemokratické metody k dosažení a prosazení svých požadavků týkajících se přírody a životního prostředí. Etničtí a regionalističtí extrémisté se snaží prosazovat politickou a kulturní odlišnost regionu nebo etnika, mají velice blízko k separatismu. K dosažení svých cílů jsou využívány násilné a nedemokratické metody. (Charvát, 2007)

3. Charakteristika základních forem extremismu

3.1 Právce a levice

Pravicové a levicové označení extremisticky smýšlejících jedinců, neboli termíny pravice a levice, se historicky vztahují již k období velké francouzské revoluce, kde v roce 1789 při zasedání Generálních stavů seděli aristokraté věrní svému králi po jeho pravici a radikálové se zástupci třetího stavu seděli po králově levici. Pravici tak představovaly síly Ancien Régime, které usilovaly o obnovení monarchie a o upevnění moci šlechty a církve. Levice byla zastoupena nastupující střední třídou, která usilovala o nahrazení monarchie republikou, o omezení privilegií šlechty a církve a také o zrovnoprávnění třetího stavu. Hlavním rozdílem mezi pravici a levici je tedy převážně v odlišném přístupu k individuální svobodě jednotlivce a v celkové rovnosti lidí. (Chmelík, 2012)

3.2 Krajní pravice

Pojem krajní pravice je v České republice chápán převážně jako politický extremismus, který svým programem směřuje proti demokratickému ústavnímu zřízení státu. Krajní pravice prosazuje rasismus, xenofobii, centralismus, autoritářství, šovinismus, krajní nacionalismus etnocentrismus, populismus, antisemitismus, vůdcovský princip, popírá rovnost mezi lidmi a dále povyšuje některé rasy nad jinými. Tyto prostředky jsou prosazovány i v podobě různých forem násilí. (Chmelík, 2012)

3.3 Krajní levice

Krajní levice či extrémní levice nebo ultralevice je politologický pojem užívaný ke komplexnímu pojmenování politických aktivit a ideologií, směřujících k uplatnění a vytvoření principu rovnosti všech lidí, odstranění veškerých společenských rozdílů včetně sociální hierarchie. K prosazení této myšlenky je krajní levice ochotna nedemokratickými nástroji a způsoby, likvidovat demokratické ústavní zřízení státu a nahradit jej, podle ní spravedlivějším, systémem, kde bude dosaženo vyšší ekonomické, politické a sociální parity. Jako krajně levicové ideologie je považován radikální socialismus, komunismus a převážně anarchismus. (Chmelík, 2001)

3.4 Náboženský extremismus

Prostřednictvím náboženství útočí na základní principy demokratických systémů a lidských práv. Náboženský extremismus je v nejkrajnějších případech uplatňován za použití zbraní a násilných prostředků jako je například islamismus – džihádismus, islámský fundamentalismus a vliv náboženských sekt. Islámský fundamentalismus je souhrnný společenský a politicko-ideologický fenomén, dynamický projev islámského reformismu nebo zápasu za kulturní a politickou emancipaci a sebeidentifikaci islámské společnosti. Pojem fundamentalismus není obecně platný pro veškeré islámské společnosti. Shodných znaků je méně než znaků specifických, které vycházejí ze zvláštní sociální a kulturní povahy dané oblasti. Nejde o jakousi islámskou internacionálu, spíše o decentralizovaný a spontánní trend. Jednotlivé proudy fundamentalismu se liší v dílčích otázkách doktríny a v názoru na cestu k převzetí moci. Další možné případy náboženského extremismu jsou náboženské sekty jakou je například sekta známá převážně pod názvem Óm šinrikjó, která byla v roce 2000 přejmenována na sektu Aleph. Tato sekta pocházející z Japonska byla založena v roce 1984 a známou se stala v roce 1995, kdy její členové spáchali útok na tokijské metro, které bylo zamořeno sarinem (nervovým plynem). V roce 2000 se představitelé této sekty omluvili veřejnosti za své násilné chování a zřekli se veškerých projevů násilí. V současné době není sekta Aleph nijak radikální a nebezpečná. (Nekola, 2016)

3.5 Islamismus

Islamismus nebo také politický islám, je politická ideologie, která je nebezpečný především pro nedemokratické a intolerantní pojetí islámu. Islamismus usiluje o prosazení islámu do všech sfér lidského života, typicky v konzervativní až fundamentalistické podobě. Základy islámského fundamentalismu položil koncem 20. století egyptský kazatel Hasan al-Banná. Mezi nestory poválečného sunnitského fundamentalismu patří Egyptčané Hasan al-Hudajbí, Sajjid Kutb a řada dalších osobností a hnutí v téměř celém sunnitském světě (Talibán, Hamás, Islámská fronta spásy, Strana islámského osvobození). Za dosud nejradikálnější výhonek fundamentalismu s přesahem za hranice národního státu lze považovat organizaci al-Káida, která je v současné době známa spíše jako organizace s názvem Islámský stát. (Nekola, 2016)

O šíření svých cílů usiluje islamismus snahou o získání politické moci a také cestou hnutí, které zpravidla nevstupuje do politického života. Islám primárně nemotivuje k intoleranci a násilí, ale podobně jako u ostatních náboženství je možné část dogmat vyložit intolerantně, což někteří jeho stoupenci činí. Někteří muslimové reagují již po dobu několika desítek let na zesvětštění muslimského světa a modernizační politicko-kulturní tendence ve světě obecně fanatickým prosazováním alespoň některých islámských dogmat. Islamismus se projevuje i u registrovaných islámských organizací, i přes nesouhlas jejich vedení, např. v rámci misijní, charitativní nebo osvětové činnosti. Jednotlivé islamistické buňky mohou usilovat o zatajení svých aktivit v rámci registrované organizace a mohou vznikat i při modlitebních centrech. Podporovat je mohou i tajné služby, velvyslanectví a islamistické nadace. (Pavlincová, 2003)

3.5.1 *Rozdíl mezi islámem a islamismem*

Zásadním rozdílem mezi islámem a islamismem spočívá v tom, že islám není a nikdy nebyl považován za politickou ideologii. Naopak islamismus je ideologie podobná jiným ismům, má konkrétní politické cíle, k jejichž zaštitění a legitimizaci slouží ideový a pojmový aparát islámu. Příkladem islamismu je nastolení islámského práva šaría, boj proti ideovým či politickým nepřátelům a preferování panislamismu. (Pavlincová, 2003)

3.6 Terorismus

Nejzávažnější formou extremismu je v celosvětovém měřítku terorismus. Terorismus je chápán jako agresivní a násilná metoda činnosti extremistických hnutí. Pro tuto metodu a formu extremismu jsou typické organizované a plánovitě ničení a vraždění nebo hrozba těmito postupy k zastrašování a vydírání obyvatelstva a státních orgánů, za účelem dosažení určitých politických, národnostních nebo jiných cílů daného extremistického hnutí. Charakteristickým a zásadním projevem terorismu je promyšlenost, plánovitost, cílevědomost s politickou, drogovou, kriminální, sociální a také náboženskou motivací. Pojem terorismus je Chmelíkem (2001, s. 11) definován jako „*cílevědomé používání organizovaného násilí proti objektům, věcem nebo osobám, které nejsou zainteresované na cíli teroristů, za účelem dosažení politických, kriminálních nebo jiných cílů*“. Teroristické motivy jsou různorodé a je jich několik, příkladem je vandalismus, zisk, touha získat uznání, šířit násilnou formou náboženství a afektovanost. Teroristy je používáno mnoho typů útoků, jako jsou únosy, přepadání osob, sebevražedné atentáty, střelba do náhodného davu civilistů, najíždění osobními automobily do lidí, pumové útoky apod. Nejčastějším typem útoku je útok pumový. (Chmelík, 2001) V České republice je teroristický útok vymezen v trestním zákoně v § 311. (Trestní zákoník, 2009)

3.6.1 Cíle a metody terorismu

Terči teroristických akcí a útoků jsou převážně civilisté. Násilné útoky bývají plánovány tak, aby u veřejnosti vyvolaly pocit nejistoty a strachu. Někdy má terorismus podobu vydírání s cílem dosáhnout splnění konkrétních politických požadavků. Vedlejším cílem teroristických akcí je také získání publicity a rozšíření povědomí mezi lidmi o určité teroristické skupině. (Jandourek, 2001) Teroristické metody používají zejména skupiny ultralevicové, ultrapravicové, náboženské, národnostně vymezené a revolucionářské. Pojmem teroristická skupina je označováno sdružení více než dvou osob, existující po delší dobu. Skupina má jasně vymezenou strukturu a jedná ve shodě s cílem páchat teroristické trestné činy. (Definice terorismu, 2016) Zmíněné nestátní teroristické skupiny mají většinou malý počet členů, omezené zdroje a do povědomí široké veřejnosti se snaží dostat převážně násilnými útoky prováděnými taktikou, udeř a

uteč. V případě, že jsou k páčání terorismu používány státní složky, jako je armáda a policie nebo hnutí kontrolujícího určité území, hovoří se o státním terorismu. Koncem 20. století se v souvislosti s ohrožením životního prostředí a radikálním ekologickým aktivismem začalo mluvit také o tzv. ekoterorismu. (Rámcové rozhodnutí rady EU, 2008)

Terorismus představuje protiprávní a úmyslné konání převážně s cílem způsobit:

- 1) smrt nebo vážnou tělesnou újmu kterékoliv osobě,
- 2) vážnou škodu státu nebo vládnímu zařízení, systému veřejné dopravy, komunikačnímu systému nebo součásti infrastruktury s úmyslem způsobit rozsáhlé zničení takového místa, zařízení nebo systému, nebo když takové zničení pravděpodobně povede k velké hospodářské ztrát. Pokud účelem tohoto konání, vzhledem k jeho povaze či kontextu, je zastrašit obyvatelstvo, donutit vládu nebo mezinárodní organizaci něco učinit nebo se zdržet nějakého chování (Rámcové rozhodnutí rady EU, 2008)

4. Vymezení a současnost extremismu v České republice

Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologie a postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. (Zpráva o problematice extremismu na území ČR v roce 2002, 2003).

Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy), svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy), (Ústava ČR, 1993)
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod). (Listina základních práv a svobod, 2003)

4.1 Současný pravicový extremismus v České republice

Příznivci extrémní pravice se v současné době i s přihlédnutím na pokles mobilizačního potenciálu protiimigračních aktivit a protiislámských vystoupení začínají soustředit i na jiná témata. Vymezení spočívalo tak i proti Evropské unii, NATO, stávající politické reprezentaci, lidskoprávním aktivistům a nevládním organizacím. Občasně bylo možné zaznamenat návrat k protiromským výpadům. (Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017, 2018)

Hlavním prostorem pro páchání trestné činnosti se v současné době u příznivců extrémní pravice stal internet. Trestných činů s pravicově extremistickým podtextem se stále častěji dopouštějí osoby, které nemají přímé vazby na extremistickou scénu a na radikální extremistické hnutí. Představitelé některých pravicově extremistických

subjektů se stále pozitivně vyjadřují na adresu současné oficiální politiky Ruské federace, zahrnující kromě jiného také snahu o narušení vnitřní soudržnosti Evropské unie a dalších členských států, včetně České republiky, následně jejich oslabení a narušení důvěry v demokratické instituce. Podpora a popularita politicky angažovaných pravicových extremistů byla naprosto minimální. (Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017, 2018)

4.2 Současný levicový extremismus v České republice

V současné době je levicová extremistická scéna v České republice poměrně početně slabá. Největším problémem levicových extremistů je chybějící vůdčí postava nebo kolektiv, který by příznivce vedl a dokázal by je sjednotit a nastavit pravidla, kterými by se jednotlivá extremistická hnutí řídila. Ve většině případů se levicově extremistická hnutí snažila pracovat s tématy, u kterých je možno pracovat se širokou veřejností. (Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017, 2018)

Anarchistická hnutí se v současné době svými aktivitami soustředí na prostředí internetu, kde se prezentují různými formami happeningů. Anarchistické skupiny se velmi často nechávají inspirovat zahraničními levicovými extremisty, což bývá z jejich činností následně patrné. (Faber, 2006)

4.3 Současný náboženský extremismus v České republice

Probíhající migrační vlna nijak výrazně neovlivnila složení náboženských komunit v České republice, dále jen v ČR. Česká muslimská komunita se v současné době projevu spíše umírněně a dalo by se ji považovat za integrovanou. Policií České republiky bylo zaznamenáno několik jednotlivců, kteří v malém okruhu osob šířili radikální názory. Vzhledem k porážce samozvaného Islámského státu se nyní zvyšuje riziko možnosti návratu tzv. zahraničních bojovníků, kteří mají nemalé zkušenosti s bojem a jsou většinou velmi radikalizovaní. Tito navrátilci mohou negativně ovlivňovat umírněnou muslimskou komunitu v naší zemi, nicméně ČR je vnímána jako tranzitní země a není tedy předpoklad, že by se do ČR zahraniční bojovníci koncentrovali a šířili zde radikální názory. (Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017, 2018)

5. Rasismus

Pojem rasismus je definován, jako nevědecká protihumánní teorie o nadřazenosti lidských ras a etnických skupin. (Petráčková, 2000) Jedná se o ideologii, která představuje soubor pojmů, které vycházejí převážně ze strachu z cizího, předpokládá duševní a fyzickou nerovnost lidských ras. Rozhodujícím aspektem je rasová odlišnost jedince a vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva. (Wolf, 2000)

Veškeré rasové teorie jsou vytvořeny na základě představy, že lidstvo je již od prvopočátku rozděleno na nižší a vyšší rasy. Nižší rasy nejsou dle rasových teorií schopny kulturní tvořivosti a je potřeba je vést a směřovat správným směrem. Rasismus byl v průběhu historie využíván jako ideologický základ převážně pro vykořisťování, agresivní chování a expanzi. (Wolf, 2000)

5.1 Vznik a historie rasismu

Pojem rasismus vznikl již ve starověku a je používán dodnes. Jedná se o přesvědčení o výjimečném postavení a hodnotě vlastní rasy a méněcennosti ras ostatních. Odlišné rasy bývají velmi často rasisty pocíťovány jako nebezpečí pro rasu vlastní. (Jandourek, 2001) Rasismus se stal velice nebezpečnou ideologií převážně dvacátých a třicátých let 20. století. V období II. světové války v ideologii německého nacismu, který byl zaměřen převážně proti Židům a Romům, se pojem rasismus prohluboval a stal se z něj nebezpečný fenomén. (Frederickson, 2003)

Otázky rasismu v sobě zahrnují problematiku etnických skupin, poměru ras, národností a národů. Většina národů a etnických skupin se totiž dlouhodobě vyvíjela. Mnohá společenství se historicky nevyvinula do podoby moderních států a dnes tvoří spíše subkultury uvnitř jednotlivých států. Takto vznikly malé etnické skupiny (např. Romové) nebo národností menšiny (např. Maďaři na Slovensku). Rasové teorie a rasové zákony jsou již dnes osvědčenou ideologickou a politickou oporou, umožňující rasistům zdůvodňovat domnělá práva určité rasy. (Frederickson, 2003)

5.2 Charakteristika pojmů rasismu

5.2.1 *Rasa*

Rasa je konstrukt, který rozčleňuje kontinuum lidské populace do kategorií na základě fyzických a psychických vlastností, kde hraje podstatnou roli kulturní vliv působící na jedince. (Jandourek, 2001) Původně byla rasa zoologickým a botanickým termínem souvisejícím s anatomii, který označoval skupinu lidí, kteří vykazovali charakteristické genetické a vrozené znaky, které jsou následně přenášeny na potomstvo. V současné době je termín rasa využíván pro třídění a popis lidského druhu. Členové jedné rasy jsou charakterizováni tím, že mají společné přesně definované znaky, mají určitou barvu pleti a očí, vlasovou strukturu, výšku postavy aj. Pro klasifikaci ras byla vytvořena antropologická teorie ras a plemen. Jako základní rasové skupiny byly vyčleněny rasa bílá, žlutá a černá. V moderní vědecké terminologii je rasa také nazývána jako europoidní, mongoloidní, negroidní. Kromě antropologického třídění existují ještě další, odvozená ze vzorců chování, jazykových a náboženských charakteristik, která jsou důležitá převážně pro oblast multikulturní výchovy. Výzkumem lidských ras jsou také zkoumány vnitřní tělesné vlastnosti a analýza DNA. Výzkumem bylo zjištěno, že lidská populace je z 99,9 % geneticky naprosto totožná. Z vědeckého hlediska proto není možné vymezit hranice jednotlivých ras, jelikož genetické odlišnosti mezi jednotlivými rasami jsou velmi malé až mizivé. (Mareš, 2003)

5.2.2 *Etnikum*

Výraz „etnikum“ pochází z antické řečtiny, kde pojem „*ethos*“ znamenal kmen, rasa či národ. V současnosti se tento výraz stal velmi důležitým v teorii multikulturní výchovy a užívá se k členění lidstva na různě velké skupiny pomocí toho, že se definují totožnosti a odlišnosti jejich členů. Etnicitu určují nejrůznější aspekty jako např. jazyk, kultura, rasa a sociální struktura. (Jandourek, 2001)

Jakým způsobem se etnikum odlišuje je závislé na více aspektech převážně na konkrétním kontextu, nikoliv na obecné definici. Není reálnou jednotkou, ale jednotkou pomyslnou. Na základě etnicity se členové etnické skupiny sami vědomě odlišují od

členů jiných etnických skupin, nebo jsou společností jako odlišní identifikováni. (Vegrichtová, 2013)

Členové určitého etnika si zachovávají svou kontinuitu i přes změny jednotlivých kulturních prvků, jako jsou zvyky, jazyk způsob obživy aj. Členové jednotlivých etnických skupin mohou být na základě etnické příslušnosti vyčleňováni z okolní společnosti, čímž jsou znevýhodňováni a omezováni v pracovních, studijních a jiných oblastech. (Vegrichtová, 2013)

5.2.3 *Národ*

Dle Jandourka (2001, s. 168): „*je pojem národ vyjádřena skupina lidí charakterizována většinou společnou řečí, kulturou, tradicí a dějinami a vymezující se vůči lidem považovanými za cizince.*“ Pojem národ se používá v mnoha významech, v minulosti označoval často jen příslušníky tzv. stavů. Moderní pojem národ se vyvinul jako nástroj legitimování emancipačních snah měšťanstva. V 19. století býval pojem národ vnímán spíše etnicky, v současné době je národ vnímán spíše politicky. Definice národa je ovšem velice složitá, proto je často definován pouze jako intelektuální konstrukt, který ve skutečnosti není existujícím pojmem a platným právním vymezením. (Jandourek, 2001)

5.3 **Důsledky rasismu**

5.3.1 *Rasová diskriminace*

Výraz rasová diskriminace je zaznamenána v prvním článku Mezinárodní úmluvy OSN o rozšiřování všech forem rasové diskriminace č. 95/1974 a znamená jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti nebo na národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo kterékoli jiné oblasti veřejného života. (Mezinárodní úmluva OSN, 1974)

Pojem rasová diskriminace je dle Jandourka (2001, s. 201): „*Diskriminace rasová je zvláštním případem sociální diferenciacce, v němž jsou popřeny normativní*

zásady rovnosti a stejného zacházení se všemi členy sociálního útvaru. Jedná se zejména o neoprávněné rozlišování jedinců, skupin, hodnot, apod. na základě příslušnosti k určité biologické, rasové kategorii a zvýhodňování jedněch proti druhým.”

5.3.2 Rasové násilí

Termínem rasové násilí je vystihováno fyzické násilné chování s rasovým motivem. Objektem zájmu je jedinec z rasově odlišné skupiny, útočník napadá odlišnou rasu a obětí je kdokoliv z rasově odlišné kultury či skupiny obyvatel. Do této kategorie se řadí velké množství násilného chování. Z pohledu práva užívá zákon pro projevy rasového násilí termíny:

- způsobení těžké újmy na zdraví na někom pro jeho národnost či rasu,
- úmyslné ublížení na zdraví na někom pro jeho národnost či rasu,
- zničení úplně nebo částečně některé národní, etnické nebo rasové skupiny,
- způsobení škody velkého rozsahu někomu pro jeho národnost či rasu (Kalibová, 2017).

5.3.3 Rasové předsudky

Předsudek je silně emocionálně zabarvený úsudek o druhých osobách, skupinách nebo záležitostech, který není možno snadno změnit na základě nových informací a zkušeností. V podstatě jde o druh stereotypu. Jedná se o rozumem neodůvodněné přesvědčení a rasové předsudky se většinou velmi často zakládají na nepravdivých a nepotvrzených informacích. Rasové předsudečné myšlení a tvoření stereotypů se děje při posuzování a vnímání národů a etnik, je často šířeno běžnými formami masové komunikace. (Jandourek, 2001)

Rasové předsudky se velmi často změň v tzv. předsudečné násilí, které je motivované předsudky útočníka vůči skupině, kterou v očích útočníka reprezentuje napadený např. Rom, homosexuál, osoby bez přístřeší apod. V každém případě se nemusí jednat jen o útok ve formě fyzického násilí, často může být projevováno formou verbálních útoků, psychického nátlaku či útoků na majetek. (Kalibová, 2017)

5.3.4 Xenofobie

Pojem xenofobie pochází z řeckého slova *xéros* - příchozí, a slova *fóbos* – bázeň, úzkost. Podle sociologické definice je xenofobií strach a nedůvěra ke všemu cizímu, strach z cizinců a nenávisť k nim. (Petráčková, 2000)

Xenofobie je často základem nenávisťných ideologií, jako je fašismus, nacionalismus, rasismus, šovinismus apod. Jedním z hlavních projevů xenofobie je strach a z něho pramenící nepřátelství a odpor vůči lidem odlišným - jiné barvy pleti, lidem mluvícím jiným jazykem, jiné národnosti, jiného náboženstvím a kultury. V dnešní společnosti se typickými projevy xenofobie stává odpor vůči migrantům, uprchlíkům a cizincům, kteří žijí trvale na našem území. (Xenofobie a rasismus – charakteristika, 2018)

6. Rasově motivovaný extremismus

Rasově motivovaný extremismus je jednou z forem extremismu, která lze definovat jako společensky nebezpečné trestní jednání. Tímto jednáním pachatel graficky, verbálně nebo násilně útočí nebo potlačuje práva a svobody občanů pro jejich etnickou, rasovou, národnostní nebo náboženskou odlišnost. Hlavním a typickým znakem rasově motivované trestné činnosti je rasismus, který se projevuje převážně jako přesvědčení o nadřazenosti a výjimečnosti bílého etnika. Tato rasistická teorie o výjimečnosti bílé rasy je z dob minulých známa převážně z období nacismu. V současné době se touto teorií řídí převážně pravicově motivovaní extremisté, kteří jsou svou ideologií zaměřeni převážně proti přistěhovalcům, imigrantům, uprchlíkům, Romům a lidem s odlišnou barvou pleti či náboženského vyznání. (Chmelík, 2001)

6.1 Způsoby a formy rasově motivovaného extremismu

Trestná činnost s extremistickým podtextem představuje velkou bezpečnostní hrozbu, protože tato jednání útočí na základní principy a lidská práva garantovaná Ústavou České republiky. K trestné činnosti s extremistickým podtextem dochází prostřednictvím různých aktivit, jako jsou demonstrace, shromáždění, průvody, šíření letáků, publikování textů, veřejné projevy a vystoupení, koncerty, internet a jeho sociální sítě včetně možných kybernetických útoků. Společným znakem je propagace myšlenek a idejí, ve snaze oslovit širokou veřejnost, získat nové přívržence a sympatizanty, rozšiřovat členské základny a získávat vliv ve společnosti. Aktivity, činnost a způsoby projevu extremistů ovlivňují politické, společenské a ekonomické prostředí a další faktory, související s legislativními podmínkami. (Černý, 2005)

Způsoby projevu trestné činnosti s extremistickým podtextem zahrnují širokou škálu protiprávního jednání od přestupků proti veřejnému pořádku až po zvlášť závažné trestné činy, útočící na život a zdraví člověka. Primárně se tedy nejedná jen o násilné činy, ale i ostatní typy protiprávního jednání, kde je nenávistná pohnutka zpravidla znakem kvalifikované skutkové podstaty.

Trestnou činnost s extremistickým podtextem je možné rozdělit do tří forem způsobů spáchání:

- verbální
- grafická
- násilná

V českém právu není pojem extremismus nijak zakotven a definován. Kromě pojmu rasově motivovaná trestná činnost se v praxi můžeme setkat s pojmem extremistická trestná činnost nebo trestná činnost s extremistickým podtextem nebo také v anglickém ekvivalentu *hate crime* – zločiny (násilí) z nenávisti. Jedná se o formy trestné činnosti, o nichž je důvod se domnívat, že byly extremistickými postoji motivovány nebo ovlivněny. V řadě případů je možné používat i pojem kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí. Jde o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nebo přestupku a jeho pohnutkou je primárně nenávist vyplývající z příslušnosti oběti útoku k určité rase, národnosti, etnické skupině, náboženství, třídě či jiné sociální skupině, nebo také útoky proti symbolům nebo představitelům existujícího společenského systému, jsou-li motivovaná nenávistí vůči němu. Jedná se o trestné činy uvedené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a přestupky uvedené v zákoně č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. (Kalibová, 2017)

V případě trestných činů se jedná o vraždu, ublížení na zdraví, vydírání, zbavení osobní svobody, omezování osobní svobody, poškození cizí věci, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, obecné ohrožení, výtržnictví, genocidium, založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka, popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia, v případech války nebo jiného ozbrojeného konfliktu o trestné činy: útok proti lidskosti, apartheid a diskriminace skupiny lidí, perzekuce obyvatelstva. (Trestní zákoník, 2009) V případě přestupků se jedná především o přestupky proti občanskému soužití. (Zákon o některých přestupcích, 2016)

6.2 Verbální forma

Verbální projevy extremismu se vyskytují zejména na různých mítincích, shromážděních a vystoupeních příznivců extremistických, ale i neextremistických skupin, organizací, sdružení a hnutí nebo na účelově pořádaných vystoupeních hudebních skupin s rasově nebo xenofobně zaměřenými texty, anglicky označováno jako *hate speech*. Nebezpečnost verbálních projevů spočívá ve velmi rychlém přerodu v násilné útoky, v tzv. aktivní dav. V davu vznikají živelné emoce, snižuje se racionální kontrola, zesiluje se sugestibilita, nápodoba, afekty, padají zábrany a osobní odpovědnost. Tato forma páčání zahrnuje slovní napadení a urážky pronásledovaných osob, doprovázené vyhrůžkami pro jejich příslušnost k určitému národu, etnické skupině, rase, náboženství, třídě, sexuální orientaci, politickému přesvědčení, vyznání nebo jiné skupině osob, obecně - útočící na práva a svobody občanů. Mezi nejčastější verbální útoky patří provolávání různých hesel (např. „*Sieg Heil!*“, „*Nic než národ!*“, „*Čechy Čechům!*“, „*Cikáni do plynu!*“, „*Pryč s islámem!*“, „*Pálit mešity*“ apod.). Za nejnebezpečnější lze označit zejména takové projevy, které hlásají systematickou likvidaci rasově nevyhovujících méněcenných národů a etnických skupin, zejména Židů nebo Romů a v neposlední řadě i věřících v určitá kmenová nebo národní náboženství (např. hinduismus, judaismus, šintoismus) a nadnárodní a světová (např. křesťanství, islám, buddhismus). Oběťmi trestných činů z nenávisti a nebo nenávistných incidentů, se v budoucnu mohou stávat např. osoby s odlišným náboženským vyznáním, uprchlíci nebo imigranti. Umírněné, vlastenecky laděné a populistické projevy na zmíněných akcích však v sobě mnohdy nesou skryté snahy o propagaci rasismu, xenofobie, radikálního nacionalismu a obecně nenávisti z výše uvedených důvodů. Mezi verbální útoky ale také řadíme projevy na webových stránkách a sociálních sítích. Hlavním rozdílem mezi demonstrací, která probíhá živě, je fakt anonymního internetu a jeho diskuzí. (Kalibová, 2017)

6.3 Grafická forma

Významnou činností extremistů napříč všemi spektry extremistických skupin je šíření jejich ideologie pomocí tiskovin, letáků, nápisů na místech veřejnosti přístupných a především, prostřednictvím internetu. Typickou formou grafického páčání rasově motivovaných útoků bylo před využíváním internetu vydávání různých:

- časopisů tzv. zinů nebo fanzinů (*jednalo se o samizdaty novinového nebo časopisového typu*),
- letákové a plakátovací akce (*s rasistickými texty a symboly, včetně grafických sprejových projevů nápisů*) na zdech a billboardech,
- videa a virály (*populární video šířené prostřednictvím sdílení na internetu, např. YouTubem, emailem, sociální sítí, aj.*),
- tvorba různých symbolik, grafických nebo jinak zástupných znaků charakteristických pro to které extremistické hnutí,
- symboly, které vyjadřují nebo v historii společnosti vyjadřovaly odpor a nenávisť k rasově, národnostně, nábožensky nebo jinak odlišným občanům. (Kalibová, 2017)

Dostupnost internetu umožnila extremistům a extremistickým subjektům rozvoj propagačních aktivit k šíření svých myšlenek a ideologií. Na webových stránkách zveřejňují různé propagační a nenávislné texty, pozvánky na akce proti politickým a ideovým nepřítelům, příslušníkům určitého národa, etnické skupiny nebo rasy, migrantům a dále symboliku, plakáty a šablony ke stažení, jejichž obsahem je zjevná či skrytá nenávisť k vybraným skupinám osob a ideologickým odpůrcům. Internet představuje velmi významné prostředí pro šíření i pro komunikaci mezi stejně smýšlejícími osobami nebo sympatizanty. Velmi významným komunikačním prostředkem jsou virtuální sociální sítě. Sociální sítě slouží k rychlému a anonymnímu informování o plánovaných akcích a jako diskusní fórum, kde lze snadno, v rámci různých (veřejných, uzavřených nebo tajných) skupin, anonymně komentovat různé události a umísťovat zde své názory. Anonymita a složitá identifikace účastníků diskusí je stěžejní výhodou a současně překážkou pro bezpečnostní složky.

Tento nástroj tak umožňuje širokému spektru uživatelů vyjadřovat své radikální, rasistické nebo diskriminující a urážlivé komentáře proti zájmovým skupinám obyvatel. V dnešní době chytrých mobilních telefonů a dalších zařízení se jedná o velmi efektivní formu šíření radikálních myšlenek. (Danics, 2017)

6.4 Násilná forma

V souvislosti s násilným extremismem můžeme hovořit o třech základních formách používaného násilí - útoků:

- proti osobě nebo skupině osob,
- proti majetku,
- psychické násilí a manipulace. (Kalibová, 2017)

6.4.1 Násilný útok

Násilný útok se projevuje nejen vysokou mírou brutality vůči tělesné integritě (*nedotknutelnosti*) člověka, ale také vůči majetku. Extremisté mohou také útočit na symbolický cíl, který je snadněji dostupný nebo má větší význam (mediální, duchovní). Společným znakem všech násilných útoků je agrese, jako zákonitý důsledek frustrace. (Řezáč, 1998)

Agresi pachatelé využívají k vyjádření nepřátelství, nenávisti a odporu vůči skutečné nebo domnělé rase, příslušnosti k etnické skupině, národnosti, politickému přesvědčení, vyznání, třídě nebo vůči jiné skupině osob. Nelze vyloučit, že některé útoky mohou být v budoucnu zaměřeny proti osobám bez vyznání. Útok je páchan fyzicky nebo psychicky, v některých případech se jedná až o teror. Násilné fyzické útoky jsou převážně zaměřeny na konkrétní, autonomní skupinu osob nebo jednotlivce. (Kalibová, 2017)

V menší míře jsou útoky zaměřeny na majetek. Často jsou také napadány osoby, které patří k iniciativám, které se primárně zaměřují na boj proti všem formám rasismu, xenofobie a marginalizaci. V budoucnu není možné vyloučit i útoky na příslušníky ozbrojených složek státu. Takové útoky jsou poté prezentovány jako projev vlastenectví a patriotismu. Pachatelé takových činů jsou v očích skupiny, jejíž jsou součástí, ale mnohdy i majoritní společností, vnímáni jako účinný nástroj k řešení problémů. Často

mohou být vnímáni jako hrdinové a bojovníci za čistotu rasy a svébytnost národa. (Danics, 2017)

6.4.2 *Psychické násilí a manipulace*

Cílem psychického násilí a manipulace je demonstrace síly, zastrašování a vyhrožování dalším násilím skupinám osob pro jejich rasu, etnickou, či národnostní příslušnost, náboženské vyznání nebo jiné postavení. Často se jedná o spontánní a nepřipravenou reakci na vzniklou situaci, která vyplynula z předchozí konfliktní situace. Může se jednat i o cílenou kampaň zejména proti fyzické či právnické osobě, hraničící s vydíráním. Tato kampaň může probíhat formou demonstrací, fyzickým působením nebo i za využití elektronických komunikací či médií. Metod psychického násilí a manipulace používají převážně teroristé a představitelé různých sekt a v našich podmínkách není cizí ani extremistům. (Kalibová, 2017)

7. Preventivní aktivity v boji proti extremismu

Extremistické projevy a aktivity extremistických subjektů a souvisejících subkultur jsou v neustálém vývoji a čím dál tím více sofistikované. Jsou stále ve větším měřítku schopné, prostřednictvím komunikačních technologií, oslovit širší veřejnost. Současné celospolečenské klima, a to nejen v České republice, vytváří ideální podmínky pro vznik nových extremistických subjektů a jejich veřejnou prezentaci. Z uvedených důvodů je nutné, aby byla prevenci projevů extremismu věnována náležitá pozornost. Instituce, které se věnují preventivním aktivitám, působí na všech úrovních, tzn. místní, krajské, státní, ale i na mezistátní a je možné je vnímat jako systém. Základním předpokladem funkčnosti preventivních aktivit je jejich:

- **systematičnost,**
- **kontinuálnost** (tj. dlouhodobé a koncepční),
- **odbornost** (vykonávaná pouze erudovanými odborníky),
- **kritičnost** (schopné zpětné vazby a sebereflexe,
- **cílenost** (na primární, sekundární i terciární oblast prevence). (Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017, 2018)

Z hlediska prevence je nutné jednotlivé aktivity koordinovat, protože shodné činnosti jsou často realizovány mnoha ministerstvy (*kultury, školství, mládeže a tělovýchovy či vnitra*) a nevládními organizacemi. I proto je nutné rozlišit preventivní aktivity na státní úrovni a preventivní aktivity nevládních organizací. Nejrizikovější skupinou je mládež, které chybí odpovědnost vůči rodině a majetku, a svým věkem přirozeně směřuje k radikálním a jednoduchým řešením. U části mládeže chybí pozitivní společenské vzory a kvalitní rodinné zázemí. Dalšími faktory jsou i otevřenost novým myšlenkám, popírání zavedených způsobů myšlení a chování, nedostatečná životní zkušenost, věkem daný egoismus, snaha veřejně demonstrovat svou příslušnost ke skupinám vrstevníků a zviditelnění. Krajně pravicové (*ale i krajně levicové*) organizace jsou pro mládež atraktivní svou relativní stabilitou, soudržností členů,

zdánlivou výjimečností, srozumitelností atd. Z tohoto důvodu by se měla prevence zaměřit především na tuto cílovou skupinu. (Koncepte boje proti extremismu pro rok 2018, 2018)

V rámci pedagogické činnosti by se měla tato cílová skupina seznámit se základními pojmy, jako jsou například stereotyp (*heterostereotyp, homostereotyp*), předsudky (*pozitivní, negativní*), etnikum, rasismus, rasistické postoje, antisemitismus (*teorie „židovského spiknutí“*), pogrom, genocida, nacionalismus, vlastenectví, patriotismus, etnikum, etnická skupina národnostní menšina, xenofobie, politický extremismus, holocaust (*„osvětimská lež“*), islám, islamismus, komunismus, anarchismus, bolševismus, nacionální socialismus, neonacismus, fašismus, multikulturní/interkulturní výchova, migrace atd. Extremistické skupiny se stále častěji obrací se svojí populistickou rétorikou na širokou veřejnost, a je tedy nezbytné věnovat pozornost preventivním aktivitám ve vztahu k celé populaci. Neinformovanost a neznalost problematiky může vést část obyvatelstva ke skryté či dokonce zjevné podpoře extremistických skupin, o což právě usilují. (Koncepte boje proti extremismu pro rok 2018, 2018)

V době internetu představuje značné riziko i seberadikalizace osob, které se běžně nezapojují do veřejných extremistických aktivit a bezpečnostním složkám tudíž nejsou známy. Teroristé hojně využívají kyberprostor a ICT k šíření propagandy, materiálů k podpoře radikalizace stoupenců a jejich náboru. Jako strategické informační platformy využívají především různé sociální sítě a komunikační platformy (včetně takových, které jsou zabezpečené šifrováním. (Audit národní bezpečnosti, 2016)

Útoku samostatně jednajícího teroristy je velmi obtížné předem zabránit, a tak je kromě prevence radikalizace nutné se soustředit rovněž na připravenost a schopnost zejména Policie ČR rychle reagovat na tyto situace, na přípravu vybraných potenciálních cílů na takovéto či obdobné útoky a v neposlední řadě na zmírňování následků případného incidentu. Velmi důležité je proto dále posilovat a důsledně implementovat opatření přijatá po útoku v Uherském Brodě (např. posilování a vybavení prvosledových hlídek Policie ČR, procvičení co největšího počtu příslušníků pořádkové policie pro situaci typu AMOK, úprava procesu vydávání a odnímání zbrojních průkazů, vznik registru přestupků atd.) Stěžejním dokumentem, který upravuje strategický rámec boje proti terorismu v ČR je *Strategie České republiky pro boj proti terorismu* od r. 2013 (dále v této kapitole jen „Strategie“). Obsahově Strategie

postihuje pět stěžejních oblastí – spolupráci zainteresovaných subjektů v boji proti terorismu, ochranu obyvatelstva a dalších potenciálních cílů, bezpečnostní výzkum a komunikaci s veřejností, prevenci radikalizace a rekrutování do teroristických skupin a nezbytný vhlad do legislativního ukotvení problematiky boje proti terorismu. Platnost tohoto dokumentu není časově omezena a případná aktualizace by tak měla vyvstat z aktuální potřeby. (Audit národní bezpečnosti, 2016)

K implementaci Strategie přijala vláda ČR dne 31. srpna 2016 nový *Akční plán pro boj proti terorismu pro léta 2016 až 2018*. Tento Akční plán se skládá ze tří samostatných dokumentů.

Jedná se o:

1. Legislativní návrhy v oblasti vnitřní bezpečnosti

2. Protiteroristický balíček

Oba dokumenty obsahují konkrétní kroky, které mají vést ke snížení rizika teroristického útoku a s ním spjatých negativních následků

3. Návrh opatření ke zvýšení bezpečnosti na mezinárodních letištích v ČR, obsahující některá opatření v oblasti bezpečnosti civilního letectví. (Audit národní bezpečnosti, 2016)

8. Analýza preventivních programů

8.1 Cíl analýzy

Cílem analýzy je popsat a charakterizovat činnosti Evropské unie, evropských nevládních organizací, činnosti České republiky v rámci preventivních programů, jak vládních, tak nevládních a dále analyzovat preventivní programy města Vodňany, ve kterém bylo provedeno výzkumné šetření na Základní škole a Gymnáziu Vodňany. Cílem analýzy je hledání vhodných preventivních programů, které jsou převážně zaměřené na děti a mládež ve zkoumaném věku, poté na problematiku rasismu, xenofobie a extremismu a na možná východiska řešení těchto sociálně patologických jevů. V této kapitole práce, jde ale převážně o preventivní programy, které mají přímou souvislost se zkoumanou problematikou v této bakalářské práci.

8.2 Druhy prevence

Prevence představuje veškeré realizované konkrétní aktivity, které mají za cíl předejít problémům a následkům spojených se sociálně patologickými jevy, popřípadě minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich šíření. Prevence se dělí to tří kategorií, jedná se o prevenci primární, sekundární a terciální.

8.2.1 Primární prevence

Primární prevence zahrnuje veškeré aktivity, které jsou realizovány s cílem předejít problémům spojených s výskytem sociálně patologických jevů. Do primární prevence jsou zainteresováni učitelé, výchovní poradci, rodiče, speciální pedagogové, psychologové a v podstatě i lidé, kteří se věnují dětem v jejich volném čase. (Primární prevence – charakteristika, 2018)

8.2.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence je zaměřena na již vzniklé poruchy chování, nebo se pokouší zamezovat již vzniklému problému patologického chování. Do oblasti sekundární prevence vstupují převážně instituce ústavní péče, které spadají pod

ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, což jsou např. diagnostické ústavy, speciální výchovná zařízení a dětské domovy. (Primární prevence – charakteristika, 2018)

8.2.3 Terciální prevence

Terciální prevence se zabývá péčí o jedince po odpykání trestu nebo již v průběhu vykonávaného trestu. Tato prevence je zaměřena na zabránění antisociálního chování a recidivy. Terciální prevence je zajišťována věznicemi, diagnostickými ústavami pro děti a mládež, výchovnými ústavami pro mládež, středisky výchovné péče a dětskými výchovnými ústavami. (Primární prevence – charakteristika, 2018)

8.3 Prevence a boj proti rasismu, extremismu a xenofobii v Evropě

Evropa se bojem proti rasismu začala zabývat teprve nedávno. V roce 1997 byl článkem 13 Amsterodamské smlouvy stanoven právní základ pro potlačování práv a svobod občanů, pro boj proti diskriminaci občanů z důvodu rasového nebo etnického původu, pohlaví, sexuální orientaci či zdravotního postižení. V současné době na dodržování základních lidských práv a svobod na území Evropské unie dohlíží Agentura Evropské unie pro lidská práva (FRA), která byla založena v roce 2007. Hlavní činností této agentury je shromažďování objektivních a spolehlivých informací o dodržování lidských práv, které následně analyzuje a vyhodnocuje. Zaměřuje se na příčiny a důsledky nedodržování lidských práv a zkoumat správný postup při řešení situací, ve kterých došlo k potlačování lidských práv a svobod.

ENAR – European Network Against Racism – Evropská síť proti rasismu

Evropská síť proti rasismu dále jen ENAR je sítí více než 700 neziskových organizací působících v členských státech Evropské unie, které bojují proti rasismu a jiným formám nesnášenlivosti mezi obyvatelstvem. ENAR byl vytvořen v roce 1997 jako výsledek Evropského roku boje proti rasismu.

Cíle ENARu

Hlavním cílem organizace je boj s rasismem, extremismem, xenofobií, islamofobií a antisemitismem. Posláním organizace je dále podpora antirasistických ideologií a ideje rovného přístupu k národnostním menšinám a cizím příslušníkům žijícím na území Evropské unie. Dále jsou organizací zastřešovány informační centra, odborové svazy, zastupitelské skupiny, příslušníci různých národnostních skupin. Ve všech zemích EU členské organizace ENARu vytvářejí národní koordinační centrálu. Zástupci jednotlivých centrál se pravidelně účastní celoevropského zasedání organizace, kde rozhodují o společných postupech organizace. Vždy alespoň jeden ze zástupců centrál je zástupce některé národnostní menšiny. Hlavním cílem ENARu je propojit místní, regionální a národní iniciativy v boji proti rasismu. ENAR se neuzavírá kontaktu se státní správou, proto také každoročně vydává výroční zprávy, kde jsou nastíněny cíle pro následující rok, ale také je zde poukázáno na protiprávní jednání, které bylo způsobeno na území Evropské unie z důvodu rasové či etnické nenávisti. Organizace i úzce spolupracuje s českými organizacemi zaměřenými na boj proti rasismu a boj proti potlačování základních lidských práv a svobod, jako je například organizace SIMI – Sdružení pro integraci a migraci, se kterou vzájemně spolupracují na preventivních a pomáhajících programech převážně zaměřených na začlenění migrantů do společnosti, zrovnoprávnění žen ve společnosti a podpora integrace Romů v České republice, kde společně bojují za zrovnoprávnění podmínek pro občany této menšiny. ENAR nabízí občanům, kteří byli postiženi diskriminací i právní a psychologickou pomoc, která je zcela bezplatná. ENAR intenzivně spolupracuje také se zástupci českých a evropských institucí, které zastřešují romské obyvatelstvo, jako je organizace ERIO – European Roma Rights Centre (Evropské středisko romských práv) a Roma Press Centre – Romské tiskové středisko v Budapešti. (Organizace ENAR a potírání rasismu v České republice, 2016)

United for Intercultural Action – Evropská síť proti rasismu, fašismu a na podporu migrantů

Evropská síť proti rasismu, nacionalismu, fašismu a na podporu migrantů a uprchlíků. Zastřešuje více než 560 organizací ze 46 zemí Rady Evropy, kdy je cílem učinit z Evropy lepší místo pro život všech. Organizací je prosazována myšlenka

potřeby společně povstat a sjednotit se při prosazování antirasistických idejí. Dále se vyslovovat proti negativním politickým tendencím v Evropě. Na bázi sjednocení lokálních a národních akcí UNITED každoročně koordinuje tři celoevropské kampaně proti rasismu, na podporu uprchlíků a proti fašismu a antisemitismu. (United for Intercultural Action, 2019)

8.4 Prevence a boj proti rasismu, extremismu, xenofobii v ČR

Nejvíce zodpovědným orgánem za prevenci proti extremismu je Vláda České republiky, dále jen ČR, dalšími hlavními orgány podílejícími se na prevenci proti extremismu jsou Ministerstvo vnitra a Policie České republiky.

O prvotním řešení prevence extremismu v ČR ze strany Vlády došlo v roce 1992, kdy byly ČR převzaty závazky mezinárodního práva. Státem bylo od roku 1992 přijato velké množství úmluv a různých deklarácí, které se zabývají právem občanů, kteří jsou utiskováni násilím, rasismem a xenofobií, následně byla v tomtéž roce přijata Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace. V následném roce 1993 byla přijata Deklarace a Plán činností na potírání xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu. Poté, co ČR vstoupila do Evropské unie, došlo ke sjednocení a právnímu sblížení norem a k přijetí opatření, které mají za cíl boj proti extremismu.

V současné době je problematika extremismu zabezpečena státem v oblasti represivní i preventivní. Slouží k tomu interní akty řízení, metodické pokyny a usnesení vlády ČR. (Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020, 2016)

Hlavním výborem pro prevenci kriminality v České republice je Republikový výbor pro prevenci kriminality. Jedná se o meziresortní orgán, který byl zřízený v roce 1993 usnesením vlády č. 617. Je součástí Ministerstva vnitra a odpovídá za vytváření preventivní politiky vlády ČR. Předsedou republikového výboru pro prevenci je ministr vnitra a místopředsdou je první náměstek ministra vnitra. Členové výboru jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo financí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo pro místní rozvoj, Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Probační a mediační služba ČR, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Policejní

prezidium ČR, Generální ředitelství vězeňské služby, Nejvyšší státní zastupitelství a Soudcovská unie ČR. (Republikový výbor pro prevenci kriminality, 2019)

Hlavní úloha Republikového výboru je informační, koordinace aktivit na všech úrovních veřejné i státní správy a také schvaluje dotace na preventivní projekty, které jsou realizované na republikové, krajské či místní úrovni. Zpracovává materiály pro jednání vlády a Parlamentu České republiky z oblasti prevence kriminality. Dále udržuje mezinárodní kontakty s Komisí OSN pro prevenci kriminality a trestní soudnictví. (Republikový výbor pro prevenci kriminality, 2019)

Na primární, sekundární a terciární úrovni se resorty, které jsou podmíněné výboru, zaměřují na zkvalitňování oblasti vzdělávání, nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, rodinné politiky, problematiky týkající se dětí a mládeže, prevence závislostí, rozvoje služeb sociální prevence, problematiku národnostních a etnických menšin, osob sociálně vyloučených a osob odsouzených, nebo kterým odsouzení hrozí.

Informace zveřejňované veřejnosti o problematice extremismu v České republice

Velmi důležitou součástí prevence extremismu, je informovanost široké veřejnosti o aktuálním dění a vývoji této problematiky. Již od roku 1998 jsou každoročně MV ČR poskytovány základní aktuální informace k orientaci v problematice extremismu na území ČR. Dokument, který je pro veřejnost každoročně dostupný: *Informace o problematice extremismu na území ČR v uplynulém roce*. Další informace o problematice extremismu jsou volně přístupné na webových stránkách ministerstva vnitra, kde je možné zhlédnout všechny vydané dokumenty týkající se extremismu v České republice.

Ostatní dostupné vydávané dokumenty

- Výroční zpráva o stavu lidských práv na území ČR
- Výroční zpráva státních zastupitelství
- Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby

Neziskové organizace v boji proti rasismu

Neziskové organizace jsou v boji proti rasismu a všem ostatním formám potlačování lidských práv a svobod velmi důležitým činitelem. Tyto organizace bojují za posílení ochrany lidských práv a svobod občanů postižených rasismem. Poskytují praktickou pomoc menšinám v podobě vzdělávacích akcí, rekvalifikačních kurzů, asistenčních kurzů a bezplatné právní pomoci.

Základní dokumenty v boji proti rasismu a extremismu v České republice

- **Zákon č. 1/1993 Sb.**, Ústava České republiky
- **Zákon č. 2/1993 Sb.**, Listina základních práv a svobod
- **Zákon č. 251/2016 Sb.**, o některých přestupcích ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 273/2008 Sb.**, o Policii ČR ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 140/1961 Sb.**, trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

Jedná se převážně o tyto trestné činy:

§ 196 – násilí proti skupině obyvatel

§ 198 – hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení

§ 198a – podněcování k národnostní a rasové nenávisti

§ 202 – výtržnictví

§ 219 – vražda

§ 221 – úmyslné ublížení na zdraví

§ 260 – podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka

Preventivní programy vytvořené ČR

V poslední době je největším a nejznámějším projektem, který se zabývá projevy extremismu, rasismu a xenofobie, program prevence kriminality se jménem „ÚSVIT“. Jedná se o projekt vytvořený v roce 2009, hlavním programem je převážně zvyšování bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách ČR, zapojení obyvatel ze sociálně vyloučených lokalit do běžného života, pokouší se eliminovat sociálně rizikové jevy a

zabývá se prevencí útoků, které jsou páčány s extremistickým motivem. (Gjuričová, 2009)

Dalším z projektů, které byly Vládou ČR vytvořeny je projekt s názvem „Tolerance“, který se zabývá převážně tolerancí k multikulturám a xenofobii. Hlavním cílem tohoto projektu je upozornění na nebezpečnost a problém rasismu, extremismu a xenofobie. (Gjuričová, 2009)

„Projekt rozšířené estetické výchovy“, je zaměřen na použití tance, zpěvu a kreslení ve výuce běžných vyučovacích předmětů. V tomto projektu jde o to, aby chodily děti z vyloučených lokalit a aby se chtěly něco naučit a zároveň něco zažít. Tento model výuky má za cíl ukázat dětem, že jsou stejně úspěšné a dokáží obstát v konkurenci dětí z většinové populace. Touto výukou a pojetím školy je předpoklad, že výše uvedené děti budou lépe připraveny na zvládnání konfliktních a rizikových situací v životě. V rámci tohoto projektu se pracuje zároveň s rodiči a pedagogy. (Gjuričová, 2009)

V rámci preventivních programů v ČR probíhají i další důležitá školení, jakými je například školení policejní práce, přístupu policistů k lidem ze sociálně vyloučených lokalit, školení sociálních pracovníků a školení asistentů prevence kriminality, kteří jsou mimo jiné školeni také ve sféře finanční gramotnosti a zadlužování. Pokračuje se také v projektu Ministerstva vnitra s názvem „Systém včasné intervence“. Projekt se zaměřuje na multidisciplinární přístup k práci s rizikovou mládeží, která se často stává oběťmi, svědky a pachateli trestných činů. (Gjuričová, 2009)

Prevence a preventivní programy MV a Policie České republiky

Ministerstvo vnitra a Policie České republiky se již řadu let aktivně zapojují do preventivních aktivit v České republice, jejich snahou je integrovat Policii ČR do preventivních systémů a zkvalitňovat preventivní činnost. V souladu se schválenou strategií prevence kriminality v České republice pro roky 2016 až 2020 (usnesením vlády č. 66 ze dne 25. ledna 2016) byl schválen finanční rozpočet, který je přímo určený na tvorbu preventivních programů v České republice. Podporovány jsou celostátní projekty zaměřené na nové hrozby a nové přístupy v oblasti prevence kriminality (kriminalita ve virtuálním prostředí, zadlužení, extremismus a *hatecrime* – násilí z nenávisti), dále projekt zaměřený na kriminalitu dětí a mládeže.

Pro rok 2018 byly tyto projekty schváleny a byly realizovány v rámci celé České republiky. Pověření policisté pořádali přednášky v rámci výuky na základních školách, středních školách a gymnáziích, kde byla probírána problematika kriminality dětí a mládeže s propojením tématu extremismu a násilí z nenávisti. Posluchači v rámci této přednáškové činnosti získali základní povědomí o problematice kriminality dětí a mládeže a problematice extremismu a násilí z nenávisti.

Hlavní cílovou skupinou v preventivním projektu kriminality dětí a mládeže, jsou osoby ve věku od pěti do osmnácti let. Ve školách, školkách a školských zařízeních působí policisté z místně příslušných obvodních oddělení, nebo policisté ze specializovaných útvarů, kteří jsou speciálně proškoleni na práci s dětmi a mládeží, jedná se převážně o tiskové mluvčí Policie ČR a na členy AKT – Anti konfliktního týmu Policie. Policisté jsou vybaveni i příslušnými materiály a pomůckami ke zkvalitnění přednáškové činnosti v oblasti prevence kriminality mládeže, extremismus a násilí z nenávisti.

8.5 Preventivní programy a preventivní opatření města Vodňany

Ve městě Vodňany je poměrně rozsáhlá nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež (skaut, fotbal, metaná, volejbal, basketbal, florbal, dům dětí a mládeže, tenis, turistický oddíl, aj.) Chybí ale volnočasové aktivity pro neorganizovanou mládež a pro děti a mládež, které mají sklony k sociálně patologickým jevům (ve městě chybí nízkoprahové kluby a podobné instituce). Město si je zcela vědomo, že nedostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež, mohou zapříčinit větší nárůst sociálně patologických jevů, proto je jedním z cílů města vybudování komunitních center pro děti a mládež a rozšíření dětských hřišť a odpočinkových zón, kterých je v současné době ve Vodňanech celkem 15. Dalším cílem pro vedení města je udržení a rozšíření činnosti domu dětí a mládeže (zlepšení časové dostupnosti DDM)

Program prevence kriminality města Vodňany je součástí sociální politiky města. K úspěšné realizaci preventivního programu zaměřeného na sociálně patologické jevy dětí a mládeže je preventivní působení na cílené skupiny obyvatel (dětí, mládeže). Do roku 2016 se ve městě Vodňany nacházely dvě základní školy a víceleté gymnázium. Jednalo se o Základní školu Bavorovská, Základní školu Alešova a Gymnázium Vodňany. Dne 1. 1. 2016 došlo ke sloučení těchto institucí a vznikla pouze

jedna instituce s názvem Základní škola a Gymnázium Vodňany. Školu navštěvuje k dnešnímu dni celkem 870 žáků. Další základní školou ve městě Vodňany je Základní škola nám. 5. května - samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením, kterou v současné době navštěvuje celkem 20 žáků. Ve městě jsou dále střední školy: Střední rybářská škola a VOŠ Vodňany, Střední škola veřejnoprávní, Střední odborné učiliště Vodňany a tři mateřské školy.

Program prevence kriminality je ve městě Vodňany neustále udržován, členy pracovní skupiny jsou starosta města Vodňany, vedoucí oddělení Policie České republiky Vodňany, vrchní strážník Městské policie Vodňany, vedoucí odboru SVaZ, vedoucí odboru ŠMT a pracovníci o. s. Prevent Strakonice. Tito členové se scházejí celkem třikrát ročně.

Spolupracující instituce

Spolupracujícími orgány v rámci prevence kriminality dětí a mládeže jsou školy ve Vodňanech a domovy mládeže – ZŠ a Gymnázium Vodňany, ZŠ nám. 5. května, Střední odborné učiliště Vodňany, Střední rybářská škola a VOŠ vodního hospodářství a ekologie Vodňany, Střední škola veřejnoprávní Vodňany, Domov mládeže při Střední rybářské škole a VOŠ, Domov mládeže při SOUZ Vodňany. Tyto instituce spolupracují a zároveň si předávají důležité informace:

- své činnosti a výsledky v rámci preventivních programů sdělují pracovní skupině prevence kriminality
- navrhují pracovní skupině možné změny a možnosti využití prostředků z programu prevence kriminality
- monitorují rizikové skupiny dětí a mládeže – informace poté předávají ostatním spolupracujícím orgánům (OSPOD, PČR, MP Vodňany, apod.)

ZŠ a Gymnázium Vodňany

Vzdělávání pedagogů ZŠ a Gymnázia Vodňany

Zaměstnanci školy se každoročně aktivně účastní dvoudenní Krajské konference PPRCH, která poskytuje informace o sebepoškozování, Lince pro rodinu a děti, problematice záškoláctví, výchově ke slušnosti, neefektivní prevenci a důležitosti školního klimatu. Vybraní učitelé se poté zúčastnili semináře od paní Mgr. Michaely Veselé – Jak vést obtížný rozhovor.

Výchovná komise

Celý školní rok se pravidelně scházejí vedení školy se školními metodiky prevence a výchovnými poradci a probírají aktuální situaci ve škole, způsoby a doporučené postupy při řešení sociálně patologických jevů, které mohou ve škole nastat, či již nastaly. Nepravidelně se také schází výchovná komise, kterou tvoří ředitelka školy, zástupce ředitele, výchovný poradce, metodik prevence, zástupci OSPOD a okresní metodik prevence. Tato komise se schází se zákonnými zástupci žáků a diskutují o řešení výchovných problémů žáků.

Spolupráce školy s okresním metodikem

Školní metodici se pravidelně setkávají s okresním metodikem prevence, panem Mgr. Janem Hynkem. Na setkáních se projednávají záměry a dokumenty důležité v primární prevenci školy a jsou získány aktuální informace a novinky v oblasti prevence rizikového chování. (Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018, 2018)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9. Metodologie a charakteristika výzkumu

Cílem praktické části je srovnání zjištěných skutečností z teoretické části této bakalářské práce s názorem a znalostmi o dané problematice určité skupiny dětí, a to pomocí analýzy dotazníků distribuovaných na Základní školu a Gymnázium Vodňany. V uvedené instituci byl před započítáním výzkumné části a před rozdělením výzkumných dotazníků nejdříve proveden předběžný monitoring, kde bylo ověřeno, že se žáci v rámci výuky seznamovali s pojmy týkajícími se zkoumané problematiky, a proto mohou mít určité znalosti, ale také nezávislé postoje, které si při setkání se s tematikou ve výuce mohli dotvořit.

Byl definován tento výzkumný problém:

- **Jaké mají žáci druhého stupně základních škol znalosti a povědomí o problematice extremismu a jaký mají k této problematice postoj?**

Cílem průzkumu bylo ověřit, zda většina respondentů výzkumu má negativní postoj k cizincům. Ověřit zda respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní. Ověřit zda většina respondentů označuje správně odpovědi u termínů, které se týkají rasismu, extremismu a xenofobie a ověřit, zda většina respondentů poprvé o pojmu rasismus slyšela v prostředí školského zařízení.

Průzkum byl provedený ve formě nestandardizovaného dotazníku vlastní konstrukce, který se skládal z 20 výzkumných otázek. Průzkum byl proveden na skupině žáků Základní školy a Gymnázia Vodňany. Respondenty tvořili žáci 6. a 7. tříd základní školy a gymnázia Vodňany. Respondenti (žáci) odpovídali písemně na otázky uvedené v předloženém dotazníku. Dotazník obsahoval otázky k ověření všech stanovených hypotéz. Dotazník neobsahoval identifikační údaje respondenta a byl zcela anonymní, byl zadán v době běžné výuky, která se vztahuje i k této problematice.

V dotazníku nebylo povinnou položkou vyplnění ročníku žáka, protože ředitelka školy byla vyrozuměna o skutečnosti, že výzkumné šetření bude probíhat pouze u žáků 6. a 7. tříd druhého stupně základní školy. Ředitelka školy byla písemně požádána o umožnění provedení průzkumu v její škole, a to pro potřeby mnou zpracovávané bakalářské práce na uvedené téma. Obsahem dopisu byla stručná charakteristika a cíle

průzkumu. Celkem bylo ředitelce školy předáno 110 vytvořených dotazníků s návratností 105 vyplněných dotazníků od oslovených respondentů, což činilo návratnost 95 %. Průzkumné šetření bylo na druhém stupni základní školy a gymnázia provedeno v období od 15. 2. 2019 do 15. 3. 2019. Dotazníky určené k vyplnění byly předány ředitelce Základní školy a Gymnázia Vodňany dne 15. 2. 2018. Administrace dotazníků probíhala do dne 15. 3. 2019. Celkem se podařilo získat zpět 105 vyplněných dotazníků z celkového počtu 110, což znamená návratnost 95 %.

9.1 Preventivní programy ZŠ a Gymnázia Vodňany

Ve školním roce 2017/2018 proběhlo na Základní škole a Gymnáziu Vodňany celkem 52 preventivních programů různých odvětví. Preventivních programů se zúčastnila většina tříd základní školy a všechny ročníky gymnázia. Respondenti výzkumu se také aktivně zapojili do preventivních programů realizovaných školou, kdy jim byla v rámci programů opakovaně nastíněna problematika extremismu, rasismu a xenofobie, proto je tímto potvrzeno, že by žáci o této problematice měli mít alespoň základní teoretické znalosti. Preventivní programy byly realizovány organizacemi „Do světa z. s. a „Theia o. s. Organizací Do světa byly preventivní programy poskytovány v prvním i ve druhém pololetí, kdy bylo v prvním pololetí započaté téma a ve druhém bylo dokončeno a byla tak získávána i určitá zpětná vazba od zúčastněných žáků. Po dokončení programů byla společností předána i výsledná zpráva pro ZŠ a Gymnázium Vodňany, kde byla popsána i možná doporučení pro zlepšení a zkvalitnění práce se zúčastněnými žáky. (Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018, 2018)

Preventivní programy organizace DO SVĚTA

„Třída“

Hlavním cílem tohoto preventivního programu bylo zlepšení práce a komunikace pedagoga se třídou, popsání kvality vztahů ve skupině a podpora pozitivních vztahů v kolektivu nové třídy.

„Respekt, tolerance a úcta“

Program byl zaměřen na rozvoj sociálních dovedností zúčastněných respondentů, které mohou napomoci žákům v efektivnější orientaci v sociálních vztazích, uvědomění si důsledků a odpovědnosti za své jednání. Zároveň byli žáci učeni jak zlepšit své komunikační dovednosti, zvyšovat schopnosti řešení problémů, konfliktů a reakcí na kritiku a neúspěch.

„Konflikt I.“

Program spočíval v nácviku komunikačních technik, které mohou pomoci zlepšení klimatu ve třídě. Žáci se učili efektivněji a správně vyjadřovat své vlastní názory a myšlenky. Jedním z cílů programu bylo také zážitkovou formou vysvětlit žákům co je to konflikt a možné metody snížení konfliktů ve třídě a ve školním prostředí. Žáci byli také seznámeni s druhy a nebezpečnostmi konfliktů v kyberprostoru, předcházení a zvládání těchto situací.

Preventivní programy organizace THEIA

„Bezva třída“

Cílem programu byla nauka o posílení kamarádkých vztahů ve třídě, vzájemné toleranci a porozumění.

„Životní hodnoty“

Tento preventivní program byl zaměřený na vyzdvihnutí a posílení kladných vlastností žáků a ukázat žákům, jak jsou důležité volnočasové aktivity a kamarádství. Program byl také zaměřen na vzájemnou toleranci mezi spolužáky.

„Násilí a šikana“

Preventivní program proběhl ve čtyřech třídách šestého ročníku. Cílem programu byla prevence nežádoucích jevů v kolektivu vrstevníků. Důraz byl kladen na

posílení dobrých vztahů mezi spolužáky bez agresivních projevů a na uvědomění si následků svého jednání.

„Vztek a jeho role v životě“

Cílem preventivního programu byla aktivizace a podpora studentů k tomu, aby se naučili pojmenovat a následně vyhodnocovat své emoce. Včas rozpoznávat agresivní chování a uvědomovat si odpovědnost za následky takového chování. Realizovaný preventivní program by měl žákům napomoci snadněji rozpoznat rizika sociálně patologických jevů a najít možná východiska v různých životních situacích.

9.2 Výzkumné předpoklady

Pro realizaci druhé a hlavní části výzkumu, dotazníkového šetření, byly stanoveny čtyři základní výzkumné předpoklady vztahující se k tématu. Vyhodnocením výsledků průzkumu se následně soustředíme na potvrzení nebo vyvrácení těchto stanovených předpokladů.

Předpoklad č. 1: Většina respondentů výzkumu vyjádří v dotazníku negativní postoj vůči cizincům.

Předpoklad č. 2: Většina respondentů uvede, že se s pojmem rasismus poprvé seznámila ve škole.

Předpoklad č. 3: Respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní.

Předpoklad č. 4: Většina respondentů označí správné odpovědi u termínů, které se týkají oblasti rasismu, extremismu a xenofobie.

První dva předpoklady vychází z předpokladu, že žáci druhého stupně základních škol mají negativní postoj vůči cizincům a o pojmu rasismus slyšeli poprvé v prostředí školského zařízení. Předpokladem je možné ovlivnění žáků školou, rodinnými příslušníky a rodinným zázemím. Názor žáků 6. a 7. ročníků základní školy může být snadno ovlivnitelný různými vnějšími vlivy. První předpoklad je v dotazníkovém průzkumu sycena otázkami č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 a 12 a druhý předpoklad otázkou č. 13.

Na první dva předpoklady navazuje třetí, který formuluje očekávání, že respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní. Aktivními respondenty ve svém volném čase jsou ti respondenti, kteří svůj volný čas tráví ve sportovních oddílech, zájmových kroužcích nebo mají jiné koníčky. Pasivně tráví svůj volný čas ti respondenti, kteří ve svém volném čase nenavštěvují žádné sportovní oddíly či zájmové kroužky a nemají žádné jiné koníčky, svůj volný čas pak tráví převážně na počítači, internetu a sociálních sítích. Takto byly formulovány možnosti volby v příslušné části dotazníku. S tímto předpokladem jsou spojeny otázky č. 9, 10 a 11.

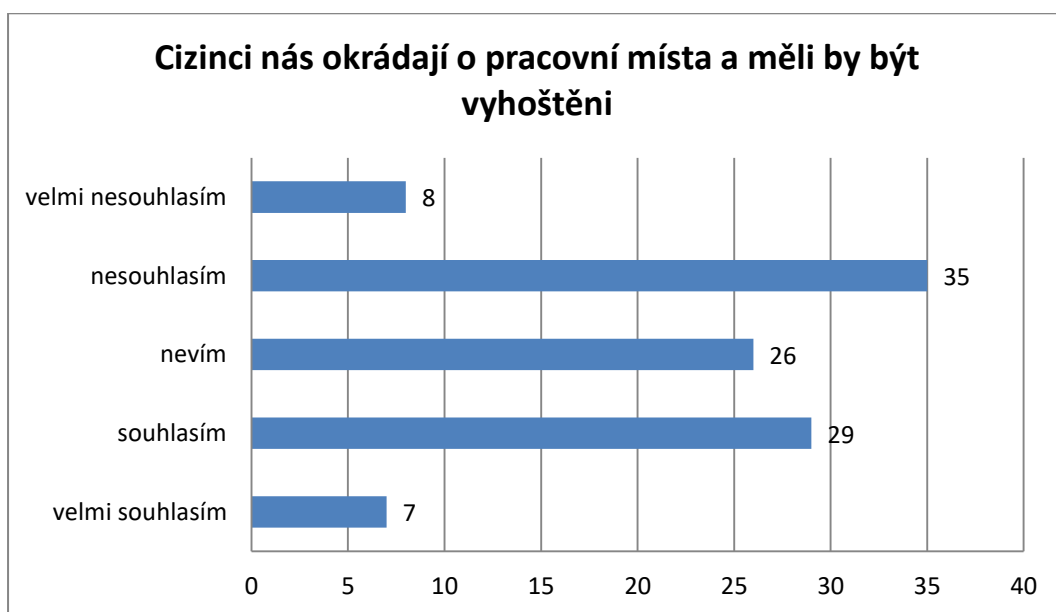
Čtvrtý předpoklad pojednává o účinnosti vzdělávací složky školní prevence rasismu. Sleduje, jaké jsou znalosti respondentů týkajících se pojmů rasismu, extremismu a xenofobie. Předpokladem je fakt, že většina respondentů označuje správné odpovědi u terminologie týkající uvedených pojmů. S předpokladem jsou spojeny otázky č. 14, 15, 16, 17, 18, 19 a 20.

10. Výsledky empirického šetření

Otázka č. 1.: Do jaké míry souhlasíte s následujícím výrokem: Cizinci nás okrádají o pracovní místa a měli by být vyhoštěni.

První otázkou byli respondenti dotazováni na názor, do jaké míry souhlasí s výrokem, že nás cizinci okrádají o pracovní místa a měli by být vyhoštěni. Respondenti touto otázkou mohli vyjádřit to, co postihuje náš předpoklad č. 1, kdy bylo zjišťováno, zda většina respondentů má negativní vztah k cizincům. Na otázku bylo stanoveno pět možných odpovědí: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Možností *velmi souhlasím*, odpovědělo celkem 7 (7%) dotázaných, *souhlasím* 29 (28%), *nevím* 26 (25%), *nesouhlasím* 35 (32%) a *velmi nesouhlasím* 8 (8%).

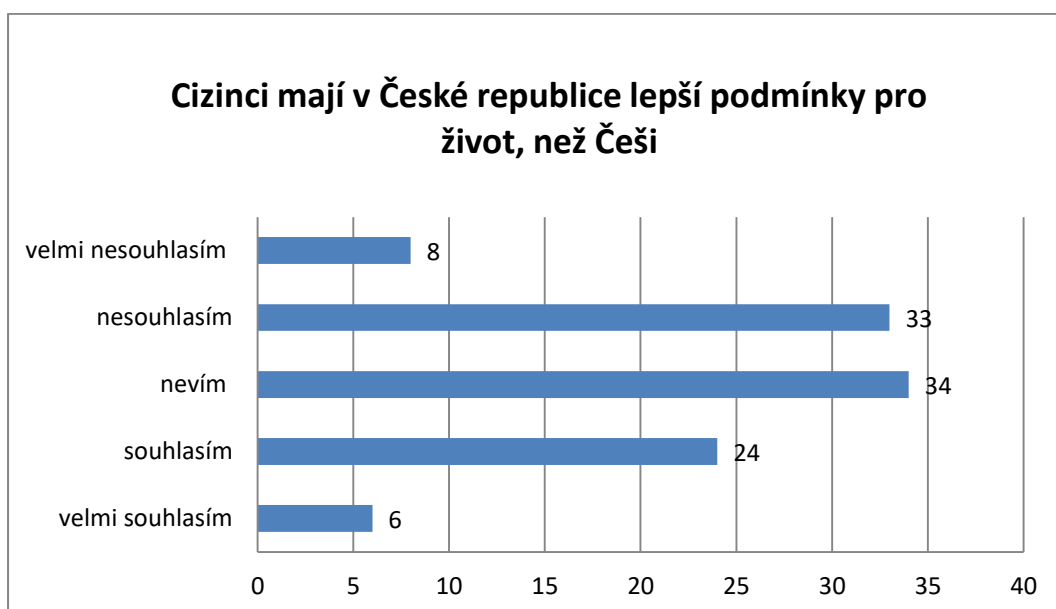
Otázkou bylo zjištěno, že celkem 43 respondentů (40%) odpovědělo na výzkumnou otázku záporně, a to variantami *nesouhlasí* nebo *velmi nesouhlasí*, celkem 36 respondentů (35%) odpovědělo na otázku kladně a s otázkou *souhlasí* nebo *velmi souhlasí*. Celkem 26 respondentů (25%) na otázku odpovědělo *nevím*. Otázkou č. 1 tak nebyl předpoklad č. 1 potvrzen.

Graf 1 – Odpovědi na otázku: Cizinci nás okrádají a měli by být vyhoštěni. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 2.: Cizinci mají v České republice lepší podmínky pro život, než Češi.

Druhá otázka empirického výzkumu se týkala názoru respondentů na to, zda mají cizinci v České republice lepší podmínky pro život než Češi. Otázka se vztahuje k předpokladu č. 1 a bylo na ní možné odpovědět: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím*, *velmi nesouhlasím*. Odpovědí *velmi souhlasím*, odpovědělo celkem 6 (6%) respondentů, *souhlasím* 24 (23%), *nevím* 34 (32%), *nesouhlasím* 33 (31%) a *velmi nesouhlasím* 8 (8%) respondentů.

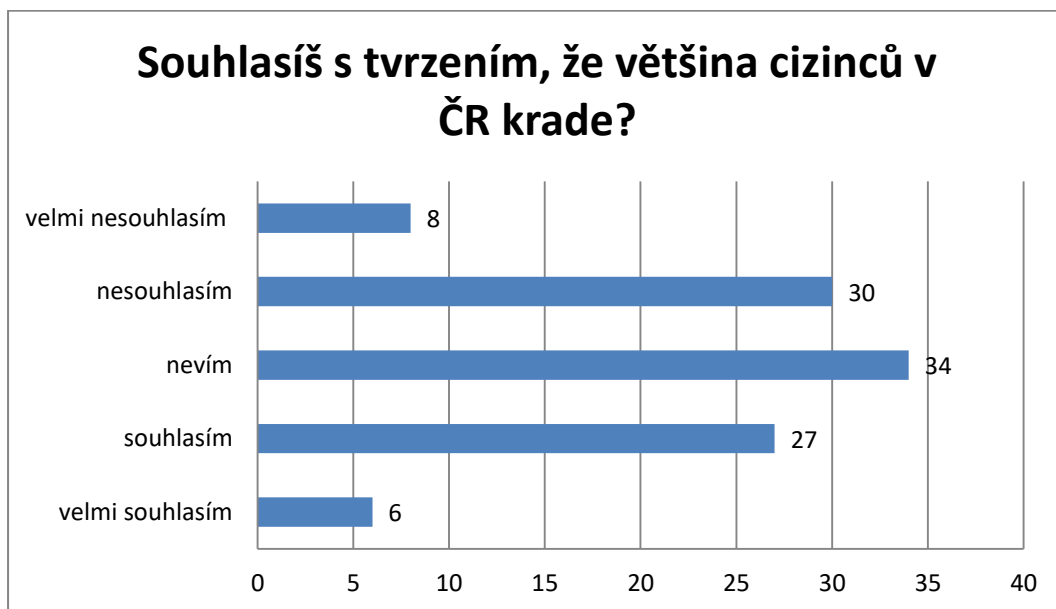

Graf 2 – Odpovědi na otázku: Cizinci mají v České republice lepší podmínky pro život než Češi. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_j=105$.

Otázka č. 3.: Do jaké míry souhlasíš s tvrzením, že většina cizinců v ČR krade?

Třetí otázkou byl zkoumán předpoklad č. 1 a byl tedy zjišťován názor respondentů na cizince. Respondenti byli dotazováni, zda souhlasí s tvrzením, že většina cizinců v ČR krade. Na otázku bylo možné opět odpovědět pěti možnými odpověďmi. Odpověď *velmi souhlasím*, zvolilo 6 (6%) respondentů, *souhlasím* 27 (26%), *nevím* 34 (32%), *nesouhlasím* 30 (28%) a *velmi nesouhlasím* 8 (8%).

S tvrzením tedy celkem *souhlasilo* 33 (32%) a *nesouhlasilo* celkem 38 (36%). Odpověď *nevím*, zvolilo celkem 34 (32%) respondentů. Otázkou č. 3 by nebyl předpoklad č. 1 potvrzen.

Graf 3 – Odpovědi na otázku: Souhlasíš s tvrzením, že většina cizinců v ČR krade? Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 4.: Češi by měli dostávat za stejnou práci více peněz než cizinci.

Ve čtvrté otázce byli respondenti dotazováni, zda by měli Češi dostávat za stejnou práci více peněz než cizinci. Otázka byla určena k vyhodnocení předpokladu č. 1. Odpovědi na otázku byly stejné jako u předešlých, tedy *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím*, byla označena celkem 17 (16%) respondenty, *souhlasím* 16 (15%), *nevím* 17 (16%), *nesouhlasím* 34 (32%) a *velmi nesouhlasím* 21 (22%).

S tvrzením celkem *souhlasilo* 33 (31%) žáků a *nesouhlasilo* celkem 55 (53%) žáků. Odpověď *nevím* zvolilo celkem 17 (16%) respondentů. Předpoklad č. 1 nebyl otázkou č. 4 potvrzen.

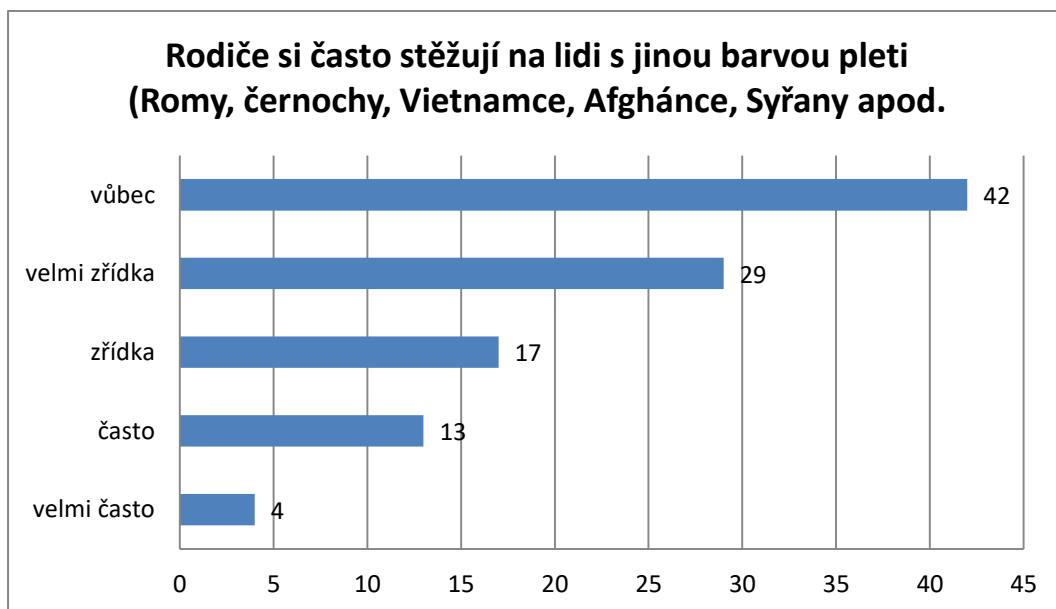

Graf 4 – Odpovědi na otázku: Češi by měli dostávat za stejnou práci více peněz než cizinci. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 5.: Rodiče si stěžují na lidi s jinou barvou pleti (Romy, černochoy, Vietnamce, Afghánce, Syřany apod.)

Otázkou číslo pět bylo zkoumáno, zda respondenti výzkumu mají pozitivní názor a postoje vůči cizincům. Rodič je důležitým aspektem, který u respondenta v 6. a 7. třídě základní školy a gymnázia ovlivňuje názor na problematiku extremismu a na lidi s jinou barvou pleti. Tato otázka byla do výzkumné části zařazena především proto, aby bylo zjištěno, zda se respondenti v domácím prostředí setkávají s negativními postoji vůči lidem jiné barvy pleti.

Otázkou bylo zjištěno, že celkem 17 (16%) žáků se v domácím prostředí setkává s negativními postoji vůči lidem s jinou barvou pleti, naopak celkem 88 (84%) respondentů se v domácím prostředí neseťkává s negativním názorem a postojem k lidem jiné barvy pleti. Tato otázka dokázala, že domácí prostředí většiny testovaných není negativně ovlivňováno názorem rodičů.

Graf 5 – Odpovědi na otázku: Rodiče si často stěžují na lidi s jinou barvou pleti (Romy, černochoy, Vietnamce, Syřany apod. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_i=105$.

Otázka č. 6.: Ve školní jídelně je místo k sezení jen u romského, černošského, vietnamského, afghánského nebo syrského spolužáka. Přisedneš si?

Šestá výzkumná otázka dotazuje žáky (respondenty), zda si ve školní jídelně přisednou k romskému, černošskému, vietnamskému, afghánskému nebo syrskému spolužákovi. Otázkou byl zjišťován postoj a názor respondentů na cizince. Otázka byla opět určena k vyhodnocení předpokladu č. 1. Možné odpovědi na otázku byly: *přisednu*, *možná přisednu*, *nevím*, *asi nepřisednu* a *nepřisednu*. Celkem 43 (41%) žáků zvolilo odpověď *přisednu*, odpověď *možná přisednu*, zvolilo 23 (22%), *nevím* 24 (23%), *asi nepřisednu* 10 (10%) a *nepřisednu* 5 (4%) respondentů.

Celkem 66 (63%) respondentů zvolilo odpovědi *přisednu* a *možná přisednu*, které jsou vůči cizincům pozitivní a k cizinci ke stolu, by si tito respondenti tedy přisedli. Oproti tomu celkem 15 (14%) žáků odpovědělo na otázku *asi nepřisednu* a *nepřisednu*, což znamená, že vnímají cizince negativně a ke stolu by si k nim nepřisedli. Odpověď *nevím*, zvolilo 24 (23%) respondentů.

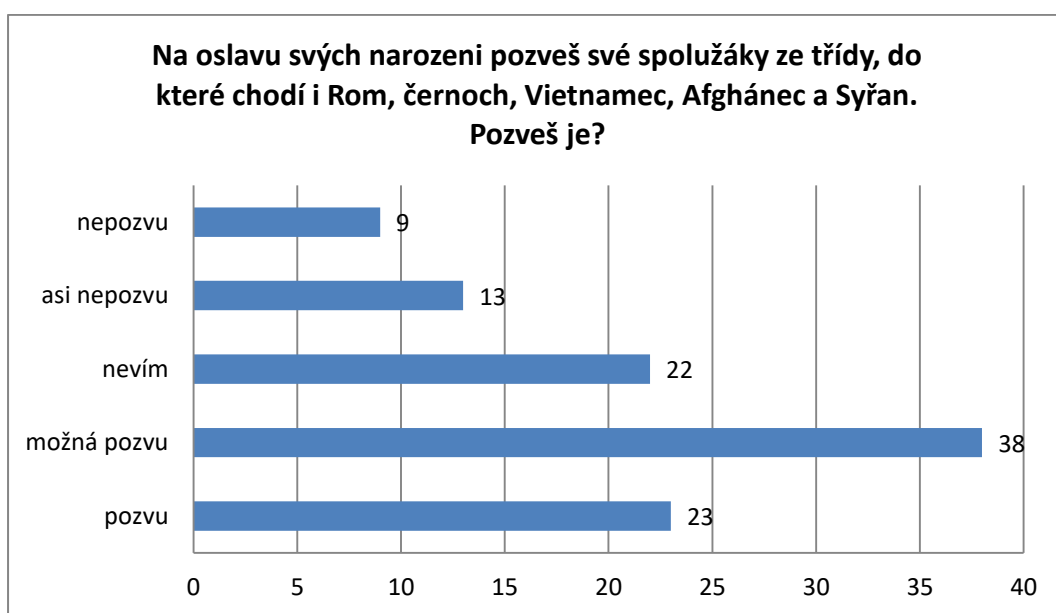

Graf 6 – Odpovědi na otázku: *Ve školní jídelně je místo k sezení jen u romského, černošského, vietnamského, afghánského nebo syrského spolužáka. Přisedneš si?* Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 7.: Na oslavu svých narozenin pozveš své spolužáky ze třídy, do které chodí Rom, černocho, Vietnamec, Afghánec a Syřan. Pozveš i je?

Otázka zkoumala, zda by respondent na oslavu svých narozenin pozval spolužáky ze třídy, do které chodí i Rom, černocho, Vietnamec, Afghánec a Syřan a tedy, zda by pozval i výše uvedené spolužáky z uvedených menšin. Otázkou byl zkoumán předpoklad č. 1 a otázkou bylo nepřímou zjišťováno, zda žáci mají pozitivní, či negativní postoj k cizincům. Odpovědi na otázku byly: *pozvu*, *možná pozvu*, *nevím*, *asi nepozvu* a *nepozvu*. Odpověď *pozvu*, označilo celkem 23 (22 %), *možná pozvu* 38 (36 %), *nevím* 22 (21 %), *asi nepozvu* 13 (12%) a *nepozvu* 9 (9 %).

Celkem 61 (85 %) respondentů odpovědělo, *pozvu* nebo *možná pozvu* a vnímají tedy cizince pozitivně. Proti tomu celkem 22 (21 %) žáků zvolilo, odpověď *asi nepozvu* a *nepozvu* a mělo tak negativní postoj vůči cizincům. Odpověď *nevím* zvolilo 22 (21 %) žáků.

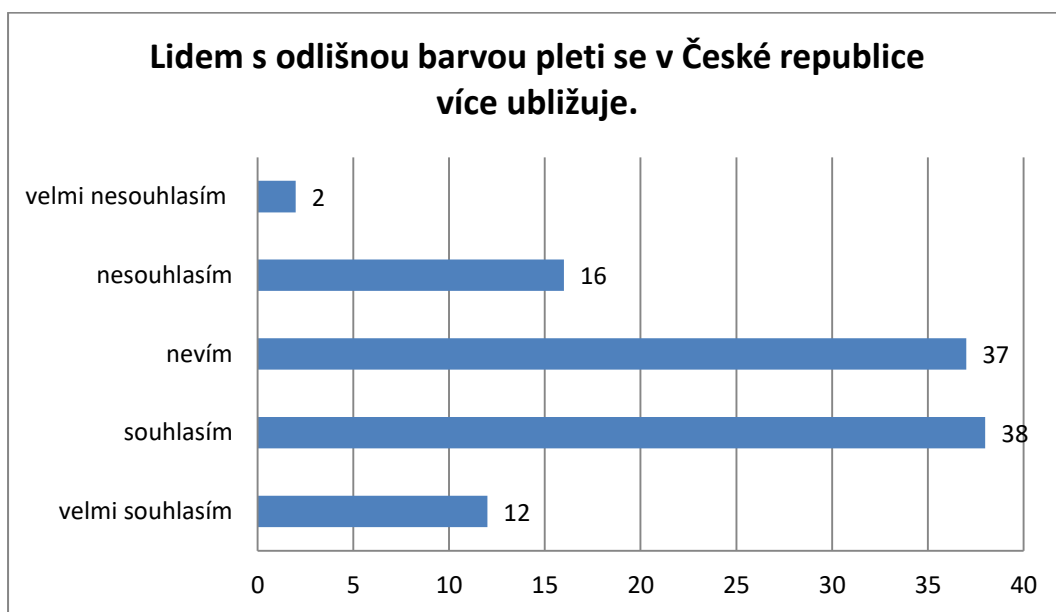

Graf 7 – Odpovědi na otázku: Na oslavu svých narozenin pozveš spolužáky ze třídy, do které chodí i Rom, černocho, Vietnamec, Afghánec a Syřan. Pozveš je? Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 8.: Lidem s odlišnou barvou pleti se v České republice více ubližuje.

Tato otázka zkoumala názor a postoj respondentů na to, zda se lidem s odlišnou barvou pleti v České republice více ubližuje. Zjišťována byla odpověď na předpoklad č. 1, možné odpovědi na otázku byly: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím* zvolilo celkem 12 (11 %), *souhlasím* 38 (36 %), *nevím* 37 (35 %), *nesouhlasím* 16 (15 %) a *velmi nesouhlasím* celkem 2 (3 %) respondenti.

Celkem 50 (47 %) respondentů zvolilo odpověď *velmi souhlasím* a *souhlasím*, které jsou pozitivními a žáci tedy vnímají fakt, že se v České republice lidem s odlišnou barvou pleti ubližuje více. Proti tomu celkem 18 (18 %) respondentů nevnímá fakt, že by se lidem s odlišnou barvou pleti ubližovalo více, proto zvolilo odpověď *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *nevím* zvolilo celkem 37 (35 %) respondentů.

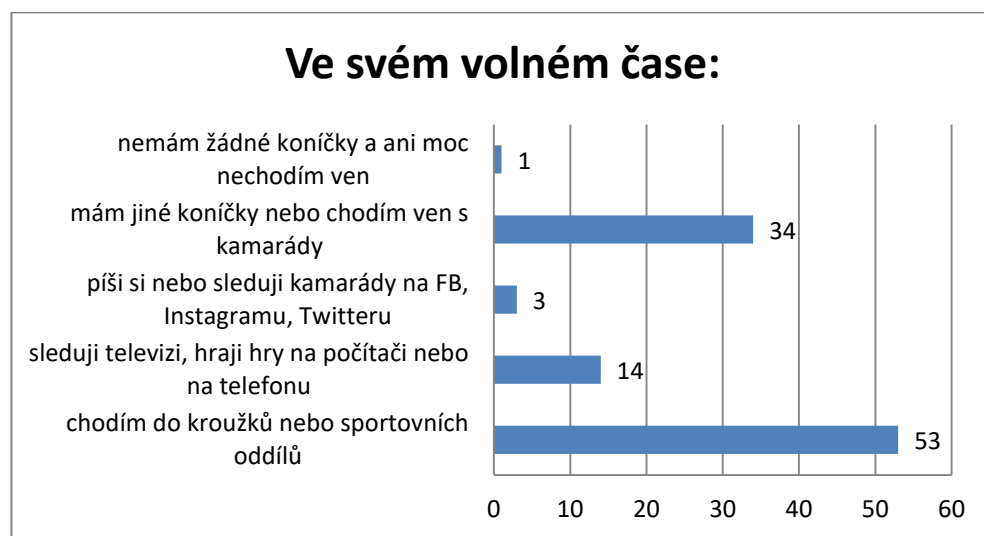

Graf 8 – Odpovědi na otázku: Lidem s odlišnou barvou pleti se v České republice více ubližuje. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 9.: Ve svém volném čase:

Tato otázka zkoumala, zda jsou respondenti ve svém volném čase aktivní či pasivní. Aktivními respondenty ve svém volném čase, jsou respondenti, kteří svůj volný čas tráví ve sportovních oddílech, v zájmových kroužcích nebo mají jiné koníčky. Pasivně tráví svůj volný čas respondenti, kteří ve svém volném čase nenavštěvují žádné sportovní oddíly či zájmové kroužky a nemají žádné jiné koníčky, svůj volný čas pak tráví převážně na počítači, internetu a sociálních sítích. Devátou otázkou byl zkoumán předpoklad č. 3, kde bylo posuzováno, zda respondenti, kteří jsou ve svém volném čase aktivní, mají pozitivnější vztah a názor na cizince, proti tomu ti, kteří svůj volný čas tráví pasivně, mají k cizincům vztah negativnější. Odpovědi na tuto otázku byly: *chodím do kroužků nebo sportovních oddílů*, na kterou bylo odpovězeno celkem 53 (50%) respondenty, odpověď *sleduji televizi – hraji hry na počítači nebo telefonu* označilo celkem 14 (13%), odpověď *píši si nebo sleduji kamarády na FB – Instagramu – Twitteru* označili celkem 3 (3%) respondenti, odpověď *mám jiné koníčky nebo chodím ven s kamarády*, označilo celkem 34 (33%) respondentů a odpověď *nemám žádné koníčky a ani moc nechodím ven*, označil celkem 1 (1%) respondent.

Celkem z výsledků otázky vyplývá, že 87 (83%) respondentů tráví svůj volný čas *aktivně*, protože navštěvují zájmové kroužky, sportovní oddíly nebo mají jiné koníčky a celkem 18 (17%) respondentů je ve svém volném čase *pasivní*, protože nemají žádné koníčky, nenavštěvují kroužky ani sportovní oddíly a svůj volný čas tráví převážně na internetu, u PC nebo sociálních sítí.

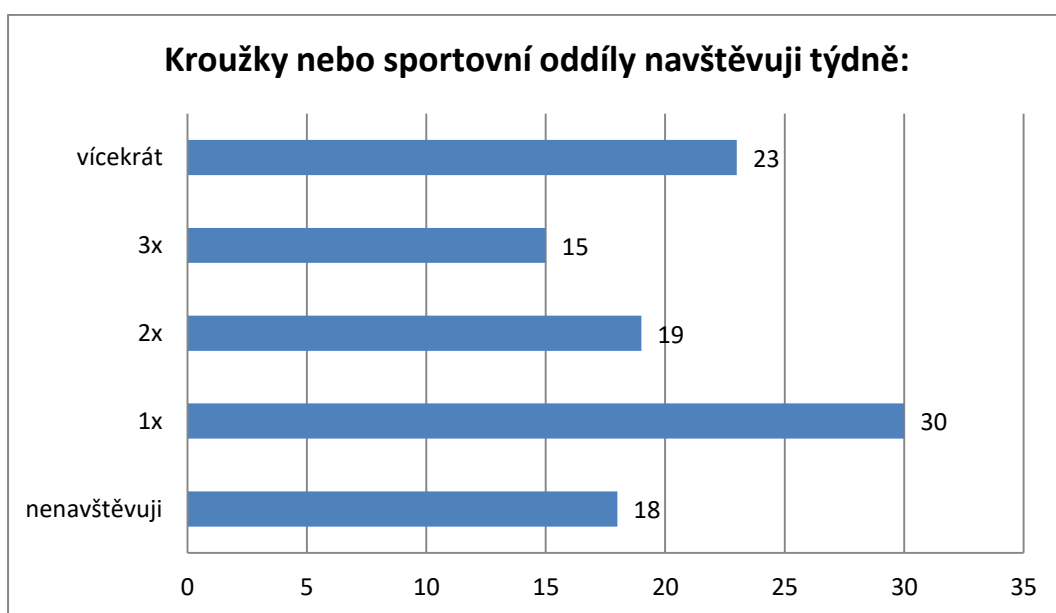

Graf 9 – Odpovědi na otázku: *Ve svém volném čase*. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 10.: Kroužky nebo sportovní oddíly navštěvují týdně:

Tato otázka byla zvolena jako kontrolní otázka k ověření, zda respondenti nefabulují, když píší, že svůj volný čas tráví aktivně, proto byla na tuto otázku požadována konkrétní reakce na způsob aktivního trávení volného času. Otázkou byl zkoumán předpoklad č. 3. Odpovědi na tuto otázku byly: *nenavštěvují*, kterou označilo celkem 18 (17%), odpověď *1x týdně* označilo celkem 30 (29%), *2x týdně* bylo označeno celkem 19 (18%), *3x týdně* 15 (14%) a *vícekrát* označilo jako odpověď celkem 23 (22%) žáků.

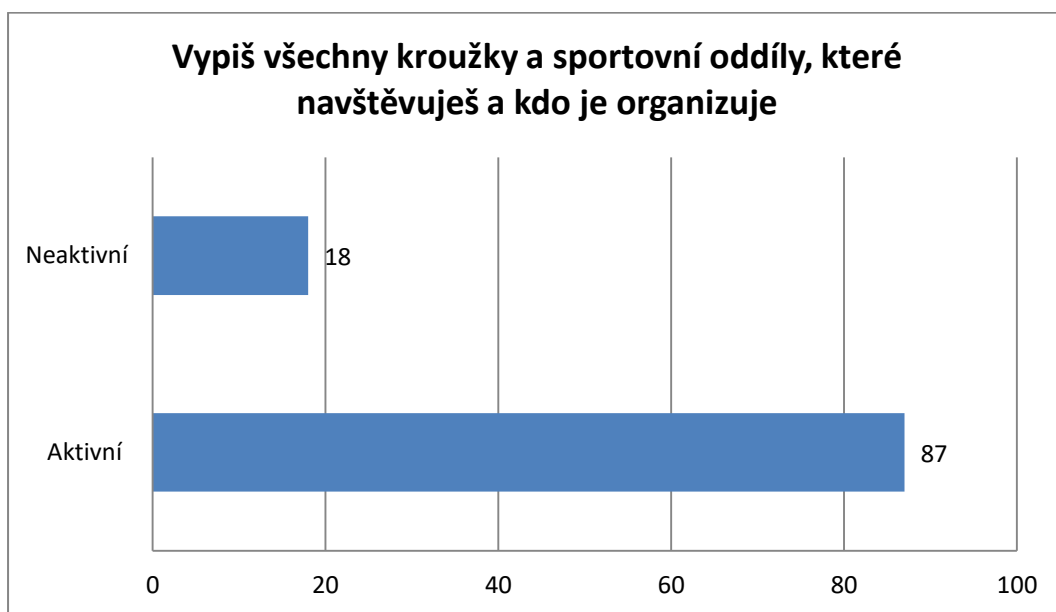
Celkem tedy z výsledků otázky vyplývají stejné hodnoty jako u předešlé otázky č. 9, tedy celkem 87 (83%) respondentů tráví svůj čas *aktivně* a celkem 18 (17%) respondentů tráví svůj čas *pasivně* a nenavštěvují žádná volnočasová zařízení, kroužky či oddíly. Kontrolní otázkou se tedy mimo jiné prokázalo, že respondenti odpovídají pravdivě na otázky týkající se jejich volného času.

Graf 10 – Odpovědi na otázku: Kroužky nebo sportovní oddíly navštěvují týdně. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_i=105$.

Otázka č. 11.: Vypiš všechny kroužky a sportovní oddíly, které navštěvuješ a kdo je organizuje.

Touto otázkou byl opět zkoumán vztah respondentů k trávení jejich volného času a vztahuje se k předpokladu č. 3. Zároveň byla tato otázka zvolena opět, jako otázka kontrolní k ověření, zda respondenti neodpovídají na předešlé otázky týkající se volného času nepravdivě. Respondenti v této otázce měli vypsát své kroužky a sportovní oddíly, které navštěvují. Účelem této otázky bylo opět zjištění, zda respondenti tráví svůj čas spíše aktivně, či pasivně. Po vyhodnocení otázky bylo zjištěno, že volný čas tráví *aktivně* celkem 87 (83%) respondentů a celkem 18 (17%) respondentů na otázku neodpovědělo, což značí, že nenavštěvují žádné oddíly či kroužky a svůj čas tráví *pasivně*. Otázkou bylo opět potvrzeno, že respondenti odpovídali pravdivě u všech otázek týkajících se trávení jejich volného času.

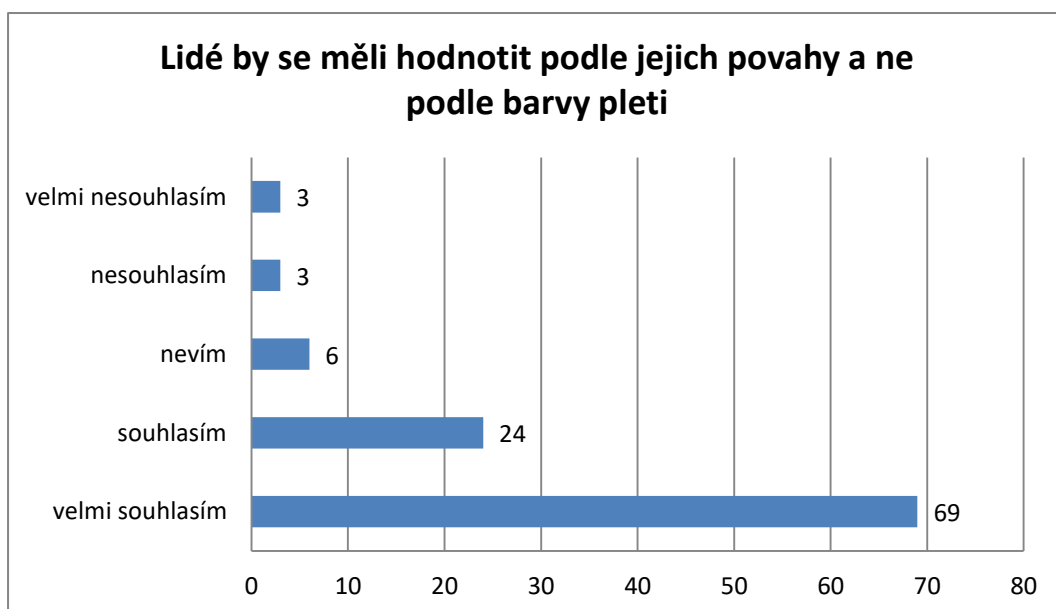

Graf 11 – Odpovědi na otázku: Vypiš všechny kroužky a sportovní oddíly, které navštěvuješ a kdo je organizuje. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 12.: Lidé by se měli hodnotit podle jejich povahy a ne podle barvy pleti.

Tato otázka v dotazníku se vztahovala k předpokladu č. 1, kde byl zjišťován vztah respondentů k cizincům. Na otázku bylo možné odpovědět pěti možnými způsoby a to: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpovědí *velmi souhlasím*, odpovědělo celkem 69 (66%) respondentů, *souhlasím* 24 (23%), *nevím* 6 (6%), *nesouhlasím* 3 (3%) a *velmi nesouhlasím* 3 (2%).

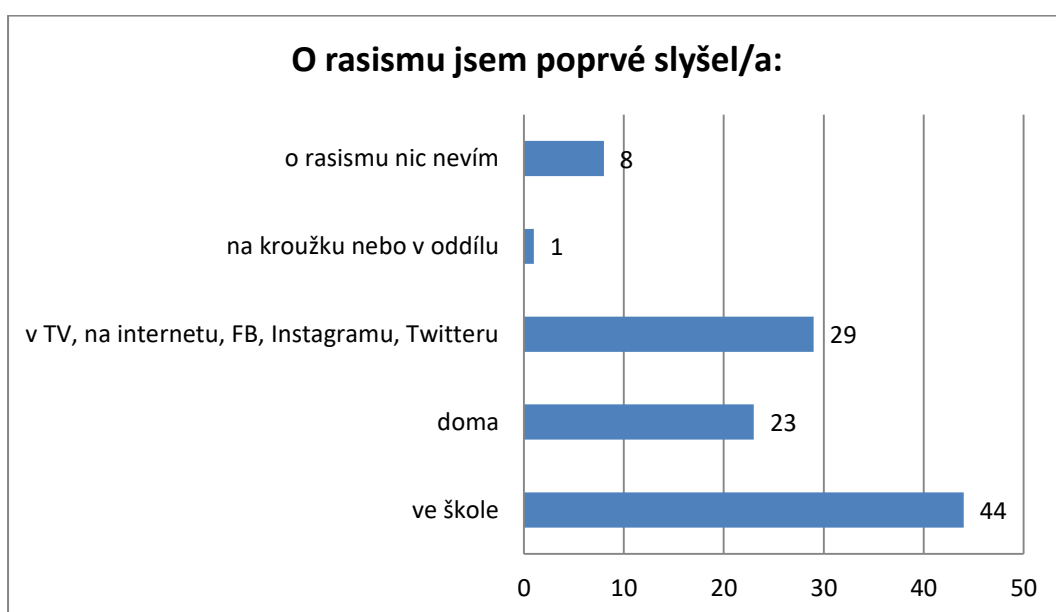
Celkem bylo otázkou zjištěno, že 93 (89%) respondentů *souhlasí* s tím, že by se lidé měli hodnotit podle jejich povahy a ne podle barvy pleti. S touto otázkou *nesouhlasilo* 6 (5%) respondentů a 6 (6%) udalo odpověď *nevím*.

Graf 12 – Odpovědi na otázku: Lidé by se měli hodnotit podle jejich povahy a ne podle barvy pleti. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 13.: O rasismu jsem poprvé slyšel/a:

Otázka č. 13 se vztahovala k předpokladu č. 2, který pojednával o tom, že většina respondentů slyšela poprvé o pojmu rasismus v prostředí školského zařízení. Odpovědi na tuto otázku byly: *ve škole*, kdy tuto odpověď označilo celkem 69 (66%) respondentů, odpověď *doma* označilo celkem 23 (22%), *v TV – na internetu – FB – Instagramu – Twitteru* označilo celkem 29 (28%), *v kroužku nebo v oddílu* označil 1 (1%) a odpověď *o rasismu nic nevím* označilo celkem 8 (7%) respondentů.

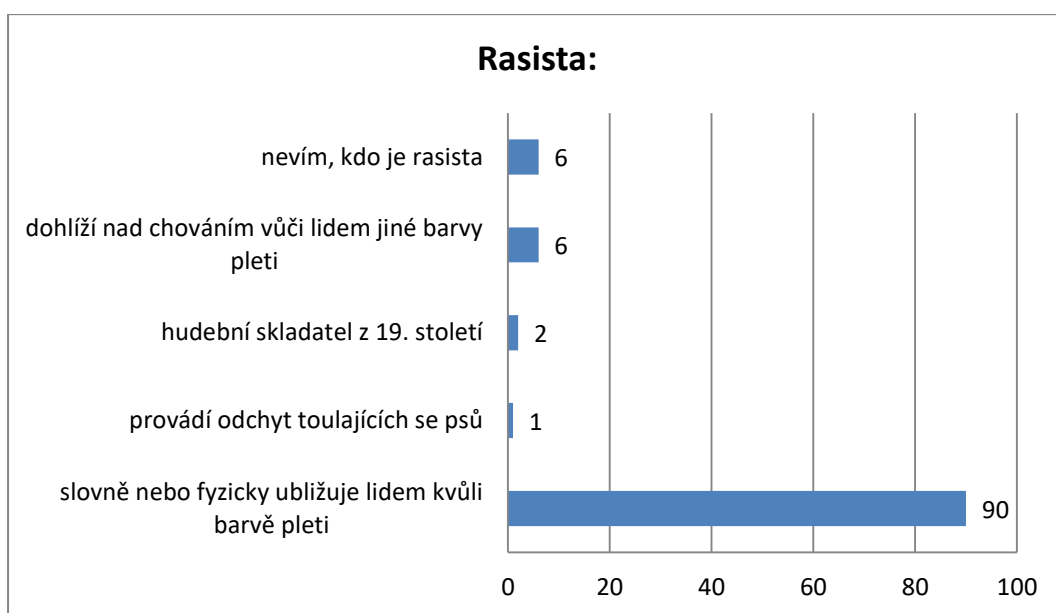

Graf 13 – Odpovědi na otázku: O rasismu jsem poprvé slyšel/a. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Následující výzkumné otázky č. 14 až č. 20, byly před vypracováním dotazníkového šetření konstruovány pomocí odborné literatury a následně upraveny pro potřeby výzkumného šetření. V definování správných pojmů, bylo přihlédnuto k věku respondentů, proto byly otázky konstruovány srozumitelnou formou pro danou věkovou skupinu. Správnost otázek č. 14, 15 a 18 byla ověřena z *Akademického slovníku cizích slov* (Petráčková, 2000) a správnost otázek č. 16, 17, 19 a 20 byla ověřena ze *Sociologického slovníku* (Jandourek, 2001)

Otázka č. 14.: Rasista:

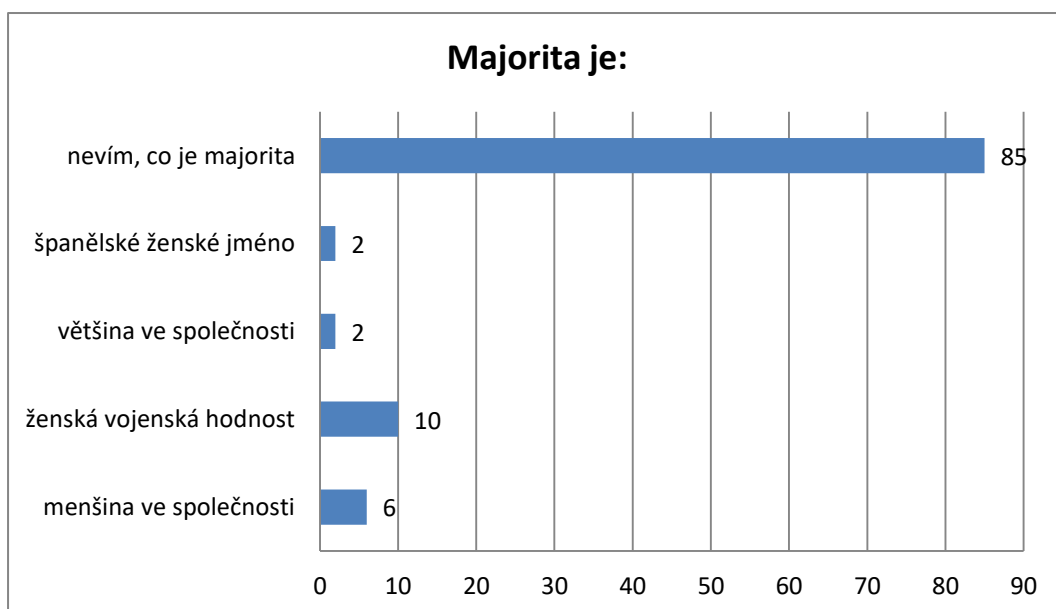
Čtrnáctá otázka testuje znalosti dotazovaných respondentů v oblasti pojmů týkajících se rasismu, extremismu a xenofobie. *Rasista je člověkem, který slovně nebo fyzicky ubližuje lidem kvůli jejich barvě pleti*, což jako správnou odpověď označilo celkem 90 (86 %) respondentů. Nesprávnou odpověď v podobě odpovědi: *nevím, kdo je rasista* zvolilo celkem 6 (5,5 %) respondentů, nesprávnou odpověď: *dohlíží nad chováním vůči lidem jiné barvě pleti* zvolilo 6 (5,5 %) respondentů, odpověď: *hudební skladatel z 19. století* zvolili celkem 2 (2 %) respondenti a nesprávnou odpověď: *provádí odchyt toulajících se psů* zvolil celkem 1 (1 %) respondent. Z nesprávných odpovědí patrně vyplývá snaha několika jednotlivců v anonymním dotazníku exhibovat a zapsat se do kategorie školní latiny. Celkem 15 (14%) respondentů zvolilo tedy špatnou odpověď na položenou otázku.

Graf 14 – Odpovědi na otázku: Rasista. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 15.: Majorita je:

Pojmem majorita je vyjádřena většina ve společnosti. Jedná se o další pojem, kterým bylo zjišťováno povědomí respondentů o názvosloví extremismu. Správnou odpověď, tedy odpověď: *většina ve společnosti* zvolili celkem 2 (2%) respondenti. Nesprávné odpovědi v podobě: *španělské ženské jméno* byla zvolena celkem 2 (2 %) respondenty, odpověď: *ženská vojenská hodnost* byla označena celkem 10 (10 %) respondenty, odpověď: *menšina ve společnosti* byla zvolena 6 (6 %) žáků a odpověď: *nevím, co je majorita* zvolilo celkem 85 (82 %) respondentů. Celkem byla nesprávná odpověď zvolena 103 (98%) respondenty výzkumu.

Graf 15 – Odpovědi na otázku: Majorita je. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 16.: Diskriminací rozumíme postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodňováni nebo ponižováni lidé kvůli své příslušnosti k určité skupině lidí.

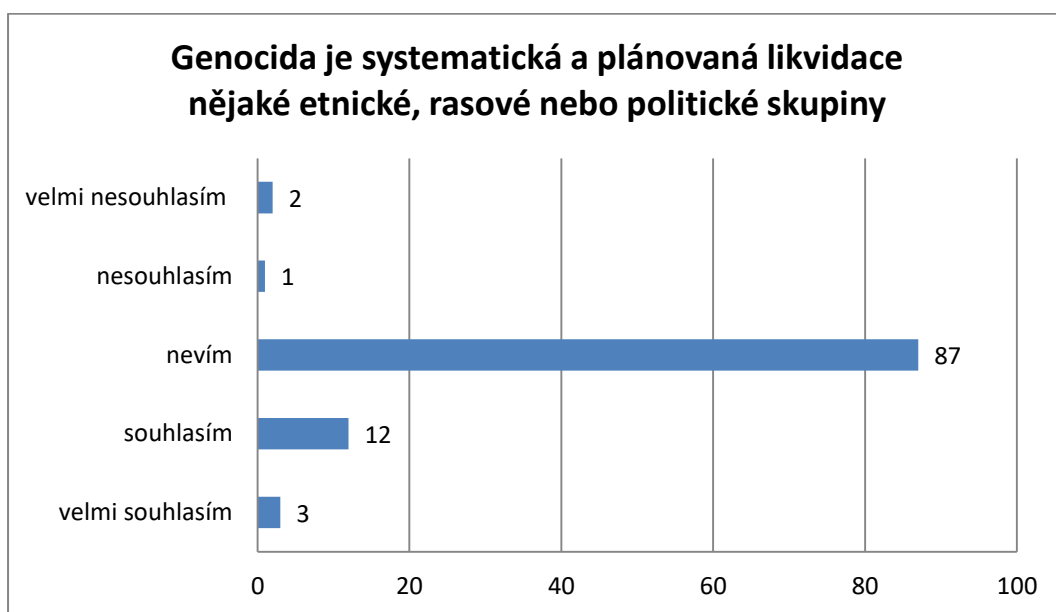
Otázkou šestnáct bylo zjišťováno, zda respondenti znají pojem diskriminace. V otázce byla uvedena definice pojmu a na otázku bylo možno odpovědět: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím* zvolilo celkem 13 (12%) respondentů, odpověď *souhlasím* zvolilo celkem 14 (13 %) respondentů. Tyto odpovědi byly správné a celkem je označilo 27 (25 %) respondentů. Špatné odpovědi: *nevím* zvolilo 74 (71 %), *velmi nesouhlasím* 2 (2 %) a *nesouhlasím* 2 (2 %) respondentů. Celkem na otázku odpovědělo špatně 78 (75 %) respondentů.

Graf 16 – Odpovědi na otázku: *Diskriminací rozumíme postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodněni nebo ponižováni lidé kvůli své příslušnosti k určité skupině lidí.* Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 17.: Genocida je systematická a plánovaná likvidace nějaké etnické, rasové nebo politické skupiny.

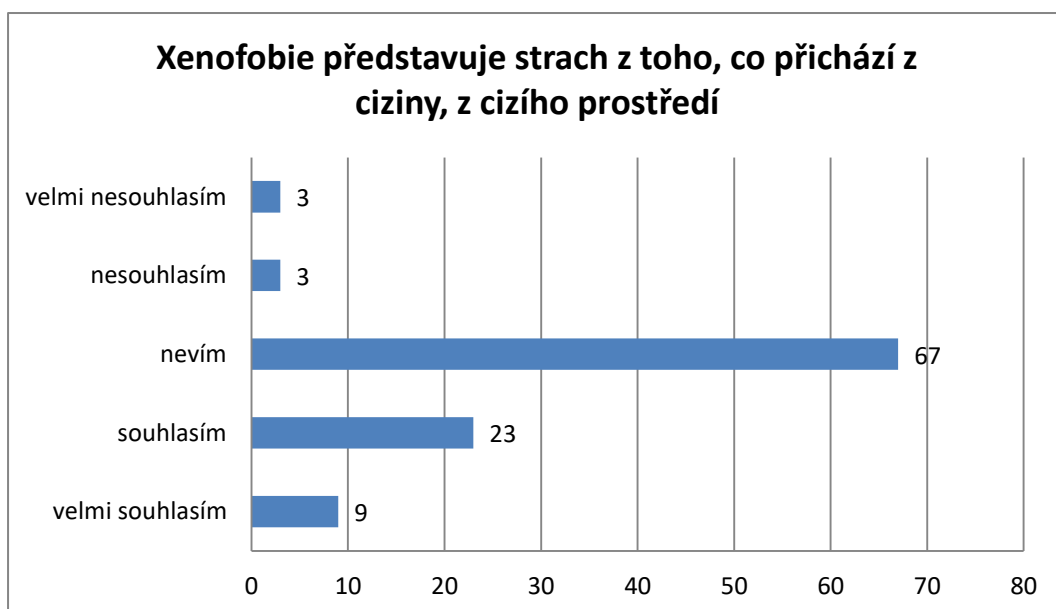
Otázkou sedmnáct bylo zjišťováno, zda respondenti znají pojem genocida. V otázce byla uvedena definice pojmu a na otázku bylo možno odpovědět: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím* zvolili celkem 3 (2%) respondenti, odpověď *souhlasím* zvolilo celkem 12 (12 %) respondentů. Tyto odpovědi byly správné a celkem je označilo 15 (14 %) respondentů. Špatné odpovědi: *nevím* zvolilo 87 (84 %), *velmi nesouhlasím* 2 (2 %) a *nesouhlasím* 1 (1 %) respondentů. Celkem na otázku odpovědělo špatně 90 (86 %) respondentů.

Graf 17 – Odpovědi na otázku: *Genocida je systematická a plánovaná likvidace nějaké etnické, rasové nebo politické skupiny*. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 18.: Xenofobie představuje strach z toho, co přichází z ciziny, z cizího prostředí.

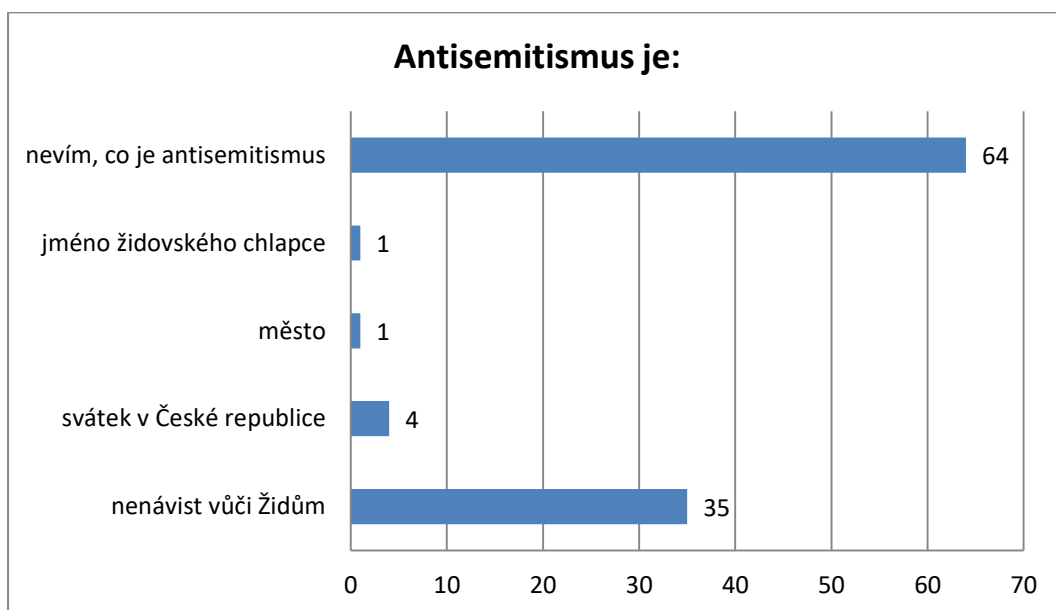
Osmnáctá otázka zjišťovala, zda respondenti znají pojem Xenofobie. V otázce byla uvedena definice pojmu a na otázku bylo možno odpovědět: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím* zvolilo celkem 9 (7 %) respondentů, odpověď *souhlasím*, zvolilo celkem 23 (21 %) respondentů. Tyto odpovědi byly správné a celkem je označilo 32 (28 %) respondentů. Špatné odpovědi: *nevím* zvolilo 67 (66 %), *velmi nesouhlasím* 3 (3 %) a *nesouhlasím* 3 (3 %) respondentů. Celkem na otázku odpovědělo špatně 73 (72 %) respondentů.

Graf 18 – Odpovědi na otázku: *Xenofobie představuje strach z toho, co přichází z ciziny, z cizího prostředí*. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

Otázka č. 19.: Antisemitismus je:

Otázkou devatenáct bylo zjišťováno, zda respondenti znají význam pojmu antisemitismus. V dotazníku je správnou odpovědí: *nenávisť vůči Židům*, kterou zvolilo celkem 35 (33 %) respondentů. Špatné odpovědi: *jméno židovského chlapce* 1 (1 %), *město* 1 (1 %), *svátek v České republice* 4 (3 %) a *nevím, co je antisemitismus* 64 (62 %). Celkem tedy špatnou odpověď zvolilo 70 (67 %) respondentů.

Graf 19 – Odpovědi na otázku: Antisemitismus je. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_i=105$.

Otázka č. 20.: Migrací rozumíme přesuny lidí z místa na místo, za lepšími životními podmínkami, z jedné země do druhé.

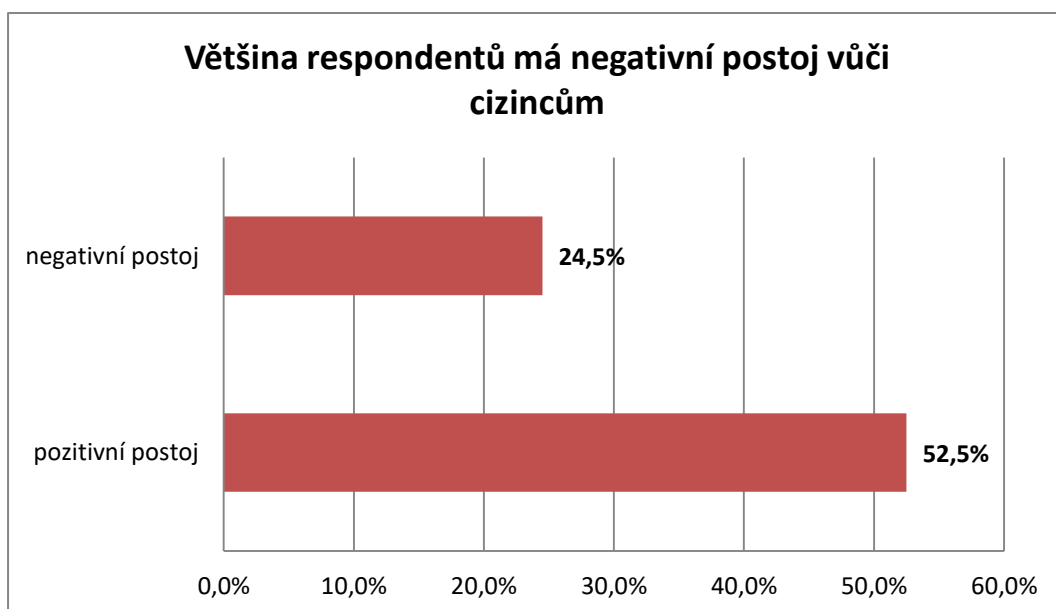
Dvacátou otázkou bylo zjišťováno, zda respondenti znají pojem Migrace. V otázce byla uvedena definice pojmu a na otázku bylo možno odpovědět: *velmi souhlasím*, *souhlasím*, *nevím*, *nesouhlasím* a *velmi nesouhlasím*. Odpověď *velmi souhlasím* zvolilo celkem 32 (30 %) respondentů, odpověď *souhlasím* zvolilo celkem 42 (40 %) respondentů. Tyto odpovědi byly správné a celkem je označilo 74 (70 %) respondentů. Špatné odpovědi: *nevím* zvolilo 25 (24 %), *velmi nesouhlasím* 3 (3 %) a *nesouhlasím* 3 (3 %) respondentů. Celkem na otázku odpovědělo špatně 31 (30 %) respondentů.

Graf 20 – Odpovědi na otázku: *Migrací rozumíme přesuny lidí z místa na místo, za lepšími životními podmínkami, z jedné země do druhé*. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.

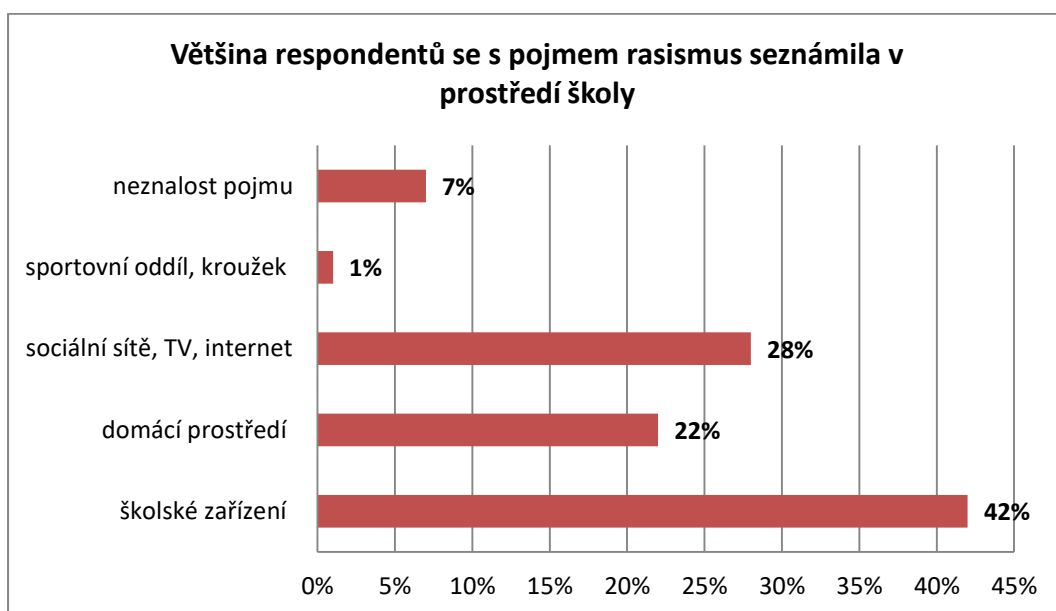
11. Diskuse k výzkumným předpokladům

Předpoklad č. 1: Většina respondentů výzkumu má negativní postoj vůči cizincům. Tento předpoklad se vztahoval k otázkám č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 a 12. Sečtením procentuálních hodnot pozitivních odpovědí, bylo získáno číslo 421, které bylo následně vyděleno počtem otázek, které se týkaly předpokladu č. 1. Otázek týkajících se stanoveného předpokladu bylo celkem 9. Výpočtem byl získán aritmetický průměr pozitivních odpovědí, kdy hodnota aritmetického průměru činila 52,5 %. Výpočtem negativních odpovědí bylo získáno číslo 24,5 %. Stanovený předpoklad vzhledem k výše uvedeným skutečnostem **NEBYL POTVRZEN**.

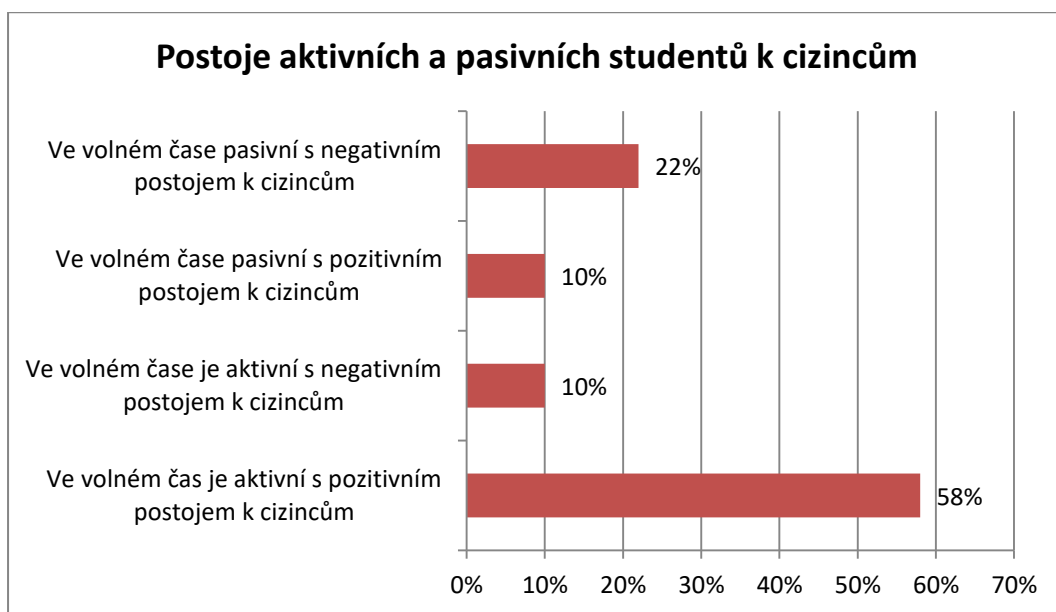
Graf 21 – Výsledné hodnoty předpokladu č- 1: Většina respondentů má negativní postoj vůči cizincům. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_j=100$ %.

Předpoklad č. 2: Většina respondentů uvedla, že se s pojmem rasismus seznámila poprvé ve škole. Stanovený předpoklad byl v dotazníkovém šetření sycen otázkou č. 13, kdy na tuto otázku bylo celkem u 42 % respondentů odpovězeno, že o pojmu rasismus slyšelo poprvé v prostředí školy, celkem 22 % respondentů odpovědělo, že o pojmu slyšelo poprvé v domácím prostředí, 28 % respondentů se s pojmem poprvé setkala na sociálních sítích, v televizi a na internetu. Na kroužku nebo ve sportovním oddíle slyšelo o pojmu celkem 1 % žáků a nikdy o uvedených pojmech neslyšelo a nic o nich neví celkem 7 % respondentů. Vzhledem k tomu, že o pojmu rasismus slyšelo nejvíce respondentů v prostředí školy, byl předpoklad **POTVRZEN**.

Graf 22 - Výsledné hodnoty předpokladu č.2 Většina respondentů se s pojmem rasismus seznámila v prostředí školy. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100$ %.

Předpoklad č. 3: Respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní. Zkoumáno bylo, zda respondenti, kteří tráví svůj čas aktivně, mají pozitivnější vztah k cizincům, než respondenti, kteří tráví svůj čas pasivně. Srovnány byly jednotlivé odpovědi týkající se vztahu respondentů k cizincům a k trávení volného času žáků. U tohoto předpokladu bylo zjištěno, že celkem 61 (58 %) respondentů jsou ve svém volném čase aktivní a mají pozitivní postoje k cizincům. Celkem 10 (10 %) jsou ve svém volném čase aktivní, ale nemají pozitivní postoje k cizincům. Následně bylo zjištěno, že celkem 11 (10 %) respondentů jsou ve svém volném čase pasivní, ale mají pozitivní postoj k cizincům a dalších 23 (22 %) respondentů tráví svůj volný čas pasivně a má negativní postoj vůči cizincům.

Graf 23 – Výsledné hodnoty předpokladu č. 3: Postoje aktivních a pasivních studentů k cizincům. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100$ %.

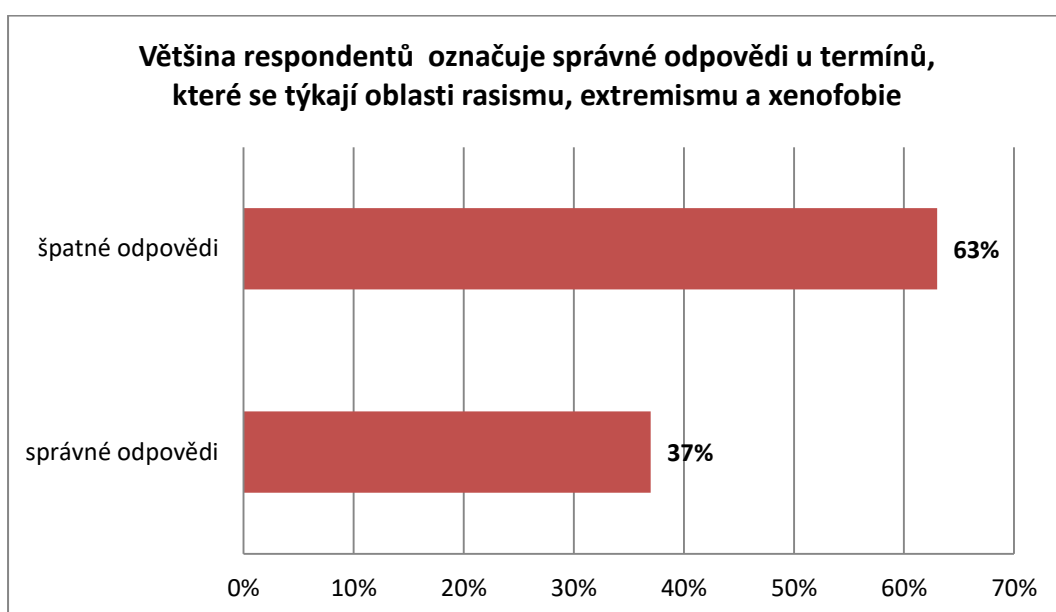
V tomto předpokladu bylo srovnáváno, zda respondenti, kteří tráví svůj čas aktivním způsobem, tedy navštěvují kroužky či sportovní oddíly, mají pozitivnější vztah k cizincům. Proti tomu respondenti, kteří tráví svůj čas pasivně, tedy nenavštěvují žádné zájmové kroužky ani sportovní oddíly, mají negativnější vztah vůči cizincům. Po vyhodnocení výsledků bylo zjištěno, že:

Respondenti, kteří jsou aktivní ve svém volném čase, vykazují pozitivnější postoje vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní.					
Pozitivní a aktivní		Negativní a pasivní		Počet celkem	
ČETNOST					
absolutní	relativní	absolutní	relativní	absolutní	relativní
61	72,60%	23	27,40%	84	100%

Tabulka 1- Výsledné hodnoty předpokladu č. 3

Sledovaný soubor prokázal, že žáci, kteří tráví svůj volný čas aktivněji, mají pozitivnější postoj vůči cizincům. Vzhledem k výše uvedeným výsledkům byl předpoklad **POTVRZEN**.

Předpoklad č. 4: Většina respondentů označí správné odpovědi u termínů, které se týkají oblasti rasismu, extremismu a xenofobie. Tento předpoklad byl vyhodnocován z otázek v dotazníku č. 14, 15, 16, 17, 18, 19 a 20. Sečtením procentuálních hodnot se správnými výsledky bylo dosaženo čísla 258, kdy toto číslo bylo následně vyděleno počtem otázek, které se vztahují k danému předpokladu, tedy sedmi otázkami. Aritmetickým průměrem bylo získáno číslo 37%. Špatné výsledky byly vyhodnoceny stejnou metodou jako výsledky správné a bylo dosaženo čísla 63%. Vzhledem k výsledku předpokladu, je patrné, že předpoklad **NEBYL POTVRZEN**.

Graf 24 – Výsledné hodnoty předpokladu č. 4: Většina respondentů označuje správné odpovědi u termínů, které se týkají oblasti rasismu, extremismu a xenofobie. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100$ %.

11.1 Diskuze

Cílem empirického šetření je zjistit znalosti, názory a postoje žáků 6. a 7. tříd základní školy na rasově motivovaný extremismus, rasismus a xenofobii. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 105 respondentů.

Prvním předpokladem ve výzkumné části byly zkoumány postoje žáků vůči cizincům, předpokladem bylo zkoumáno, zda většina žáků vyjadřuje negativní postoje vůči cizincům. Z výsledků prvního předpokladu je patrné, že se tento předpoklad nepotvrdil, protože negativní postoj vůči cizincům vyjádřilo jen 24,5 % respondentů, pozitivně cizince vnímá 52,5 % žáků a celkem 23 % respondentů svůj postoj vůči cizincům nevyjádřilo.

Dalším zkoumáním bylo zjišťováno, zda žáci slyšeli poprvé o rasismus v prostředí školy. Tento předpoklad se potvrdil, jelikož 42 % respondentů odpovědělo, že o rasismu poprvé slyšelo ve škole, 22 % žáků slyšelo o pojmu poprvé doma, 28 % na sociálních sítích, 1 % na kroužku nebo ve sportovním oddíle a celkem 7 % žáků o pojmu rasismus nikdy neslyšelo.

Na první dva předpoklady navazuje třetí, který porovnává názory a postoje aktivních a pasivních studentů vůči cizincům. Výzkumem se podařilo zjistit, že žáci, kteří jsou ve svém volném čase aktivní a navštěvují různé kroužky a sportovní oddíly, mají pozitivnější názor na cizince, než žáci, kteří jsou ve svém volném čase pasivní a nenavštěvují žádné volnočasové aktivity. Celkem 61 respondentů je ve svém volném čase aktivní a zároveň vykazuje pozitivní postoje vůči cizincům a bylo zjištěno, že relativní četnost činí 72,6 %. Proti tomu celkem 23 respondentů je ve svém volném čase pasivní a vykazují negativní postoje vůči cizincům, čímž byla zjištěna relativní četnost 27,4 %. Tyto dvě hodnoty byly výzkumem porovnávány a ze třetího předpokladu tedy vyplývá, že děti, které nemají aktivní náplň volného času, více inklinují k projevům rasismu, xenofobie a extremismu.

Znalosti respondentů o problematice rasismu, extremismu a xenofobie, jsou zkoumány a vyhodnocovány předpokladem č. 4, ze kterého je patrné, že celkem 63 % žáků odpovídalo v dotazníkovém šetření na otázky týkající se extremismu špatně a celkem 37 % žáků mají znalosti o problematice dostačující. Z výsledků předpokladu č. 4 je patrné, že znalosti žáků o problematice rasismu, extremismu a xenofobie nejsou zcela dostatečné. Žáci jsou ve velmi rizikovém věku a tento nebezpečný sociálně

patologický jev, může velmi ohrozit jejich následující život. ZŠ a Gymnázium Vodňany klade na preventivní programy týkající se rasismu, extremismu a xenofobie velký důraz, proto je třeba zdůraznit, že neznalost pojmů týkajících se uvedených sociálně patologických jevů, není zcela chybou školy, ale spíše nepozorností respondentů při probíhajících preventivních programech a jejich nezájmem o probíranou problematiku.

Analýzou preventivních programů a strategií, které jsou vytvářeny Evropskou unií, evropskými nevládními organizacemi, Českou republikou na vládní i nevládní úrovni a neziskovými organizacemi, které preventivně působí proti sociálně patologickým jevům, bylo zjištěno, že vytvářené programy a monitorovací prostředky uvedeného jednání jsou na velmi vysoké úrovni a jsou zcela dostačující. V této oblasti působí velké množství neziskových organizací, které jsou závislé na finančních prostředcích, pokud tyto prostředky mají, dokáží svým programem podporovat a pomáhat lidem rozdílných komunit a ras. Finanční prostředky se daří získávat pomocí grantů a také proto, že neziskové organizace spolupracují se státními institucemi, což má za následek přísun potřebných finančních prostředků a následné zkvalitnění preventivního působení. Policie České republiky a jiné orgány činné v trestním řízení jsou státem stále více připravovány, aby byly schopny řešit všechny možné formy rasismu, extremismu a xenofobie.

Následnou analýzou preventivního opatření na místní úrovni bylo zjištěno, že ve městě Vodňany jsou preventivní programy a vzdělávací opatření zkoumaných škol na dobré úrovni. Neznalost pojmů v rámci empirického šetření není chybou školy, ale spíše nezájmem žáků ve výuce, protože ZŠ a Gymnázium Vodňany prevenci sociálně patologických jevů věnuje nemalou část ze svých obsáhlých preventivních opatření, které jsou pořádány dvěma vybranými institucemi a také Policií České republiky, kdy je tato přednášková činnost na vysoké a kvalitní úrovni. Problémem ve městě Vodňany je nedostatek nízkoprahových klubů a volnočasových institucí pro děti a mládež, které nejsou zařazeni do žádného sportovního oddílu či kroužku. Tyto děti inklinují více k projevům sociálně patologických jevů, než děti, které jsou ve svém volném čase zařazeni do oddílů nebo kroužků. Tato skutečnost byla potvrzena i výzkumným šetřením v empirické části práce, kdy nezařazení a neaktivní respondenti měli negativnější postoje vůči cizincům. Městu Vodňany bych proto doporučil, aby se zaměřilo na výstavbu zmíněných nízkoprahových klubů a jiných volnočasových aktivit pro žáky, kteří nejsou zařazení v žádném sportovním či jiném oddíle.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem rasově motivovaného extremismu. Cílem práce bylo teoreticky dostatečně popsat problematiku rasově motivovaného extremismu a pojmů s ním spojených, nastínit jeho rizika a následně popsat možnosti prevence a předcházení tomuto nebezpečnému sociálně patologickému jevu.

V úvodní teoretické části byl definován pojem radikalizace, která je předstupněm extremismu. Další kapitolou byl popsán pojem extremismus a všechny jeho známé formy, kde byla detailně představena i nejradičálnější forma extremismu, kterou je terorismus. Popsána zde byla i současná situace pravicového, levicového a náboženského extremismu v České republice.

Dalším důležitým pojmem, který byl v bakalářské práci popsán, byl pojem rasismus, kde byla definována historie rasismu a jeho současnost. S pojmem rasismu byly také představeny a popsány důležité pojmy, které se rasismu týkají a následně možné důsledky rasismu.

Následující část se již zabývala konkrétně rasově motivovanému extremismu. Definovány byly jeho formy a dále také trestná činnost, která je s projevy rasově motivovaného extremismu spojena. V poslední části teoretické části byla zmíněna koncepce boje a prevence proti extremismu, terorismu a radikalizaci a analýza preventivních programů na úrovni Evropské unie, České republiky, Základní školy a Gymnázia Vodňany a města Vodňany.

Analýzou bylo zjištěno, že v rámci Evropské unie existuje mnoho organizací, které se zabývají preventivními programy zaměřenými na boj proti rasismu, extremismu a xenofobii. Tyto organizace mají zastoupení ve většině států Evropské unie. Každoročně jsou konány zasedání, kde jsou všichni tito zástupci přítomni a jsou společně projednávány efektivnější postupy prevence proti výše uvedeným patologickým jevům.

V České republice se preventivními programy zabývají vládní, nevládní i neziskové organizace, které svými programy prevence bojují proti sociálně patologickým jevům. Vládní a nevládní instituce začínají v posledních letech úzce spolupracovat a preventivní programy, které jsou závislé na výši finančních prostředků, proto začínají být efektivnějšími než dříve.

Na Základní škole a Gymnáziu Vodňany je na prevenci vůči sociálně patologickým jevům kladen velký důraz, ročně tuto školu navštěvují organizace, které zde pořádají přednáškovou činnost zaměřenou na potírání patologického chování a předcházení tomuto nebezpečnému fenoménu. Preventivní programy jsou v některých případech přímo zaměřené na boj proti rasismu a xenofobii a vysvětlují žákům také důsledky, které z tohoto velmi nebezpečného chování pro zúčastněné respondenty plynou. Dále školu také navštěvují policisté České republiky, kteří zde s žáky probírají v rámci výuky a různých přednáškových činnostech problematiku sociálně patologického chování, několik ze zmíněných přednášek bylo zaměřeno přímo na problematiku rasismu. Základní škola a Gymnázium Vodňany v rámci prevence úzce spolupracuje s městem Vodňany.

Empirickou částí práce bylo metodou nestructurovaných dotazníků zjišťováno povědomí žáků základní školy o problematice extremismu. Zjišťovány byly názory a postoje žáků 6. a 7. tříd na rasově motivovaný extremismus, rasismus a xenofobii. Dotazníky byly předloženy na Základní škole a Gymnáziu Vodňany. Ve výzkumné části byly stanoveny celkem čtyři cíle, které byly v rámci empirické části splněny. První cíl byl stanoven k ověření, zda většina respondentů výzkumu má negativní postoj k cizincům. Na základě výsledků u prvního cíle bylo zjištěno, že většina žáků vykazuje pozitivní postoje vůči cizincům. Druhým cílem bylo zjišťováno, zda respondenti, kteří jsou ve svém volném čase aktivní, vykazují pozitivnější postoj vůči cizincům, než respondenti, kteří jsou ve svém volném čase pasivní. Druhým cílem bylo opravdu zjištěno, že respondenti, kteří jsou aktivní ve volném čase, mají pozitivnější postoj vůči cizincům. Dalším cílem bylo zjištěno, že většina žáků se o pojmu rasismus dozvěděla v prostředí školy, z čehož vyplývá, že respondenti byli ve škole s tímto pojmem seznámeni, nicméně o celkové problematice extremismu nemají respondenti zcela dostatečné znalosti, což se projevilo v dalším stanoveném cíli, kterým bylo zjištěno, že většina respondentů označilo u pojmů týkajících se extremismu, rasismu a xenofobie nesprávné odpovědi.

Seznam použitých zdrojů

ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN: 80-86861-86-4.

DANICS, Š a KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2., rozš. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978- 80-7251-286-7.

DANICS, Š. a TEJCHMANOVÁ, L. *Extremismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-122-5.

Definice terorismu. *Ministerstvo vnitra ČR, Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. [online]. 2016 [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-terorismu.aspx>.

ENAR a potírání rasismu v České republice. *ENAR Česká republika*. [online]. 2016 [cit. 2019-02-02]. Dostupné z: [zhttp://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/national/activities/leaflet.pdf](http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/national/activities/leaflet.pdf)

FABER, C. *Anarchismus příběh revolty*. Praha: KMa, s.r.o., 2006. ISBN 80-7309-333-2.

FREDRICKSON, G. M. *Rasismus*. Praha: Jiří Bouchal – BB/art, 2003. ISBN 80-7341-124-5.

GJURIČOVÁ, J. *Archiv programu úsvit*. [online]. 2009 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/archiv-programu-usvit.aspx>.

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6

CHMELÍK, J. a kol. *Extremismus*. Plzeň: Aleš Čeněk s. r. o., 2012. ISBN 978-80-7380-376-6.

CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linie a. s., 2001. ISBN 80-7201-265-74-8.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN: 80-7178-535-0.

KALIBOVÁ, K. *Předsudečné trestné činy*. Praha: In Iustitia o.p.s., 2017. ISBN: 978-80-88172-26-0.

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Blansko: Barrister & Principal, 2003. 80-86598-45-4.

MATOUŠEK, O. a kol. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013, ISBN: 978-80-262-0366-7.

Mezinárodní úmluva OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace č. 95/1974 Sb., ze dne ze dne 15. srpna 1974.

MOGHADDAM, F. M. *The Staircase to Terrorism. A psychological Exploration*, American Psychologist, 2005.

MV ČR. *Audit národní bezpečnosti*. Praha: MV ČR, 2016.

MV ČR. *Koncepce boje proti extremismu pro rok 2018*. Praha: MV ČR, 2018.

MV ČR. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020*. Praha: MV ČR, 2016.

MV ČR. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2002*, Praha: MV ČR, 2003.

MV ČR. *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2017*, Praha: MV ČR, 2018.

NEKOLA, D. *Islám a terorismus*. Praha: nakladatel Lhořan Lukáš, 2016. ISBN: 978-80-906030-8-0.

PAVLINCOVÁ, H. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN: 80-7182-165-9

PETRÁČKOVÁ, V, a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia Praha, AV ČR 2000. ISBN: 80-200-0607-9.

Primární prevence – charakteristika. *Národní informační centrum pro mládež*. [online]. 2018 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/primarni-prevence-charakteristika>

Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV); rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 28. listopadu 2008, kterým se mění rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu č. 2008/919/SVV.

Republikový výbor pro prevenci kriminality. *Ministerstvo vnitra ČR*. [online]. 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

SOMR, M. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*, 1. vydání. České Budějovice: Vlastimil Johanus, 2006. ISBN: 80-239-8227.

United for Intercultural Action. *Sdružení pro integraci a migraci*. [online]. 2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/organizace/nase-clenstvi/evropske-site>

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

VEGRICHTOVÁ, B. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-427-5.

Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2017/2018. *Základní škola a Gymnázium Vodňany*. [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.zsgvodnany.cz/zet/File/Dokumenty/vyrocní-zprava-20172018-platna.pdf>

WOLF, J. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a současnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN: 80-246-0099-4.

Xenofobie a rasismus – charakteristika. Národní informační centrum pro mládež. [online]. 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/xenofobie-a-rasismus-charakteristika>

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 8. 1. 2009.

Zákon č. 251/2016 Sb., Zákon o některých přestupcích. In: *Sbírka zákonů*. 15. 6. 2016.

Seznam grafů a tabulek

Graf 1 – Odpovědi na otázku: Cizinci nás okrádají a měli by být vyhoštěni. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	50
Graf 2 – Odpovědi na otázku: Cizinci mají v České republice lepší podmínky pro život než Češi. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	51
Graf 3 – Odpovědi na otázku: Souhlasíš s tvrzením, že většina cizinců v ČR krade? Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	52
Graf 4 – Odpovědi na otázku: Češi by měli dostávat za stejnou práci více peněz než cizinci. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	53
Graf 5 – Odpovědi na otázku: Rodiče si často stěžují na lidi s jinou barvou pleti (Romy, černochoy, Vietnamce, Syřany apod. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	54
Graf 6 – Odpovědi na otázku: Ve školní jídelně je místo k sezení jen u romského, černošského, vietnamského, afghánského nebo syrského spolužáka. Přisedneš si? Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	55
Graf 7 – Odpovědi na otázku: Na oslavu svých narozenin pozveš spolužáky ze třídy, do které chodí i Rom, černocho, Vietnamec, Afghánec a Syřan. Pozveš je? Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	56
Graf 8 – Odpovědi na otázku: Lidem s odlišnou barvou pleti se v České republice více ubližuje. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	57
Graf 9 – Odpovědi na otázku: Ve svém volném čase. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	58
Graf 10 – Odpovědi na otázku: Kroužky nebo sportovní oddíly navštěvuji týdně. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	59
Graf 11 – Odpovědi na otázku: Vypiš všechny kroužky a sportovní oddíly, které navštěvuješ a kdo je organizuje. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$...60	60
Graf 12 – Odpovědi na otázku: Lidé by se měli hodnotit podle jejich povahy a ne podle barvy pleti. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	61
Graf 13 – Odpovědi na otázku: O rasismu jsem poprvé slyšel/a. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$	62

Graf 14 – Odpovědi na otázku: Rasista. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	63
Graf 15 – Odpovědi na otázku: Majorita je. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	64
Graf 16 – Odpovědi na otázku: Diskriminací rozumíme postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodněni nebo ponižováni lidé kvůli své příslušnosti k určité skupině lidí. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	65
Graf 17 – Odpovědi na otázku: Genocida je systematická a plánovaná likvidace nějaké etnické, rasové nebo politické skupiny. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	66
Graf 18 – Odpovědi na otázku: Xenofobie představuje strach z toho, co přichází z ciziny, z cizího prostředí. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	67
Graf 19 – Odpovědi na otázku: Antisemitismus je. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	68
Graf 20 – Odpovědi na otázku: Migrací rozumíme přesuny lidí z místa na místo, za lepšími životními podmínkami, z jedné země do druhé. Údaje uvedeny v kumulativních četnostech $n_1=105$.	69
Graf 21 – Výsledné hodnoty předpokladu č- 1: Většina respondentů má negativní postoj vůči cizincům. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100\%$.	70
Graf 22 - Výsledné hodnoty předpokladu č.2 Většina respondentů se s pojmem rasismus seznámila v prostředí školy. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100\%$.	71
Graf 23 – Výsledné hodnoty předpokladu č. 3: Postoje aktivních a pasivních studentů k cizincům. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100\%$.	72
Graf 24 – Výsledné hodnoty předpokladu č. 4: Většina respondentů označuje správné odpovědi u termínů, které se týkají oblasti rasismu, extremismu a xenofobie. Údaje uvedeny v kumulativních relativních četnostech $n_1=100\%$.	74
Tabulka 1- Výsledné hodnoty předpokladu č. 3	73

Přílohy

- 1) **Příloha č. 1:** Žádost o umožnění provedení průzkumu na ZŠ a Gymnáziu
Vodňany
- 2) **Příloha č. 2:** Strukturovaný dotazník

Příloha č. 1

TOMÁŠ DVOŘÁK
Student

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Pedagogická fakulta – katedra pedagogiky a psychologie

Vodňany 15. února 2019

Mgr. Jarmila Rybáčková
Základní škola a Gymnázium Vodňany
Alešova 50
389 01 Vodňany

Přílohy: výzkumný dotazník

Vážená paní ředitelko,

obracím se na Vás s žádostí o umožnění provedení sociologického výzkumu na vaší škole, a to pro potřeby mnou zpracovávané bakalářské práce.

Jedná se o výzkum na téma: „**Rasově motivovaný extremismus, jeho projevy a vnímání žáky druhého stupně základních škol**“.

Cílem výzkumu je ověřit, zda a jak preventivně působí výchova dětí proti projevům extremismu, xenofobie, rasismu a diskriminace prostřednictvím mimoškolních činností a volnočasových aktivit. Ověřit, zda škola, rodina, organizátor mimoškolních a volnočasových aktivit a média významně ovlivňují pozitivní vztah dětí k minoritám a cizincům. Ověřit znalosti terminologie a pojmů z oblasti extremismu, rasismu, xenofobie a multikulturalismu u žáků druhého stupně ZŠ.

Metodou ke shromáždění potřebných údajů k předmětnému výzkumu, bude použit anonymní dotazník, který je přílohou této žádosti.

Zkoumanými respondenty by měli být **primárně žáci šestých a sedmých ročníků základní školy**, popřípadě žáci víceletého gymnázia v ročníku prima a sekunda. Celkový počet zkoumaných respondentů by měl být od 60 do 100 žáků.

Výsledky provedeného výzkumu budou sloužit výhradně pro potřeby zmíněné bakalářské práce, kde budou následně v souhrnu publikovány. Výsledky výzkumu bakalářské práce budou v případě zájmu Základní škole a Gymnáziu ve Vodňanech předloženy.

Dotazník by bylo respondentům vhodné předložit ke zpracování v rámci výuky předmětu, který se alespoň okrajově dotýká předmětného výzkumu. Časová náročnost k vyplnění jednoho předloženého dotazníku je 15 minut.

Vrácení vyplněných dotazníků bych uvítal do termínu **15. 3. 2019**, ale zcela jistě přivítám i bližší termín.

Vaše písemné stanovisko k předmětné věci převezmu osobně. Za spolupráci v souvislosti s vypracováním sociologického výzkumu Vám předem velice děkuji.

Tomáš Dvořák
Vodňany, Smetanova 1129
tel: 602 514 593
email: dvorkatom22@seznam.cz

Stanovisko ředitele: SOUHLASÍM / NESOUHLASÍM*

Převzal dne: _____

Podpis: _____

Příloha č. 2

DOTAZNÍK

Pokyny pro vyplnění:

S jako odpovědí na otázku nebo tvrzení souhlasíš, vpravo zakřížkuj.

Otázku č. 11 vypiš tiskacím písmem.

Otázka a č.	VZOR: Voda je nejdůležitější tekutinou pro živé organismy.				
	velmi souhlasím	X	souhlasím	nevím	nesouhlasím

Do jaké třídy chodíš? (vyplň číslicí)	
---------------------------------------	--

Otázka a č. 1	Cizinci nás okrádají o pracovní místa a měli by být vyhoštěni.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 2	Cizinci mají v České republice lepší podmínky pro život než Češi.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 3	Souhlasíš s tvrzením, že většina cizinců v ČR krade?				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 4	Češi by měli dostávat za stejnou práci více peněz než cizinci.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 5	Rodiče si stěžují na lidi s jinou barvou pleti (Romy, černochoy, Vietnamce, Afghánce, Syřany apod.)				
	velmi často	často	zřídka	velmi zřídka	vůbec

Otázka a č. 6	Ve školní jídelně je místo k sezení jen u romského, černošského, vietnamského, afghánského nebo syrského spolužáka. Přisedneš si?				
	přisednu	možná přisednu	nevím	asi nepřisednu	nepřisednu

Otázka a č. 7	Na oslavu svých narozenin pozveš své spolužáky ze třídy, do které chodí i Rom, Černocho, Vietnamec, Afghánec a Syřan. Pozveš i je?				
	pozvu	možná pozvu	nevím	asi nepozvu	nepozvu

Otázka a č. 8	Lidem s odlišnou barvou pleti se v České republice více ubližuje.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 9	Ve svém volném čase:				
	Chodím do kroužků nebo sportovních oddílů	Sleduji televizi, hraji hry na počítači nebo na telefonu	Píši si nebo sleduji kamarády na FB Instagramu, Twitteru	Mám jiné koníčky nebo chodím ven s kamarády	Nemám žádné koníčky a ani moc nechodím ven

Otázka a č. 10	Kroužky nebo sportovní oddíly navštěvuji týdně:				
	nenavštěvuji	1x	2x	3x	vícekrát

Otázka a č. 11	Vypiš všechny kroužky a sportovní oddíly, které navštěvuješ a kdo je organizuje. (příklad: keramika-DDM, fotbal-FK Vodňany)				

Otázka a č. 12	Lidé by se měli hodnotit podle jejich povahy a ne podle barvy pleti.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka a č. 13	O rasismu jsme poprvé slyšel/a:				
	ve škole	doma	v TV, na internetu, FB Instagramu, Twitteru	na kroužku nebo v oddílu	o rasismu nic nevím

Otázka a č. 14	Rasista:				
	slovně nebo fyzicky ubližuje lidem kvůli barvě pleti	provádí odchyt toulajících se psů	hudební skladatel z 19. století	dohlíží nad slušným chováním vůči lidem jiné barvy pleti	nevím, kdo je rasista

Otázka a č. 15	Majorita je:				
	menšina ve společnosti	ženská vojenská hodnost	většina ve společnosti	španělské ženské jméno	nevím, co je majorita

Otázka a č. 16	Diskriminací rozumíme postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodňováni nebo ponižováni lidé kvůli své příslušnosti k určité skupině lidí.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka č. 17	Genocida je systematická a plánovaná likvidace nějaké etnické, rasové nebo politické skupiny.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka č. 18	Xenofobie představuje strach z toho, co přichází z ciziny, z cizího prostředí.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím

Otázka č. 19	Antisemitismus je:				
	nenávisť vůči Židům	svátek v České republice	město	jméno židovského chlapce	nevím, co je antisemitismus

Otázka č. 20	Migrací rozumíme přesuny lidí z místa na místo, za lepšími životními podmínkami, z jedné země do druhé.				
	velmi souhlasím	souhlasím	nevím	nesouhlasím	velmi nesouhlasím